

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra ošetrovatelství a porodní asistence

Bakalářská práce

Příprava na otcovství – úloha porodní asistentky

Vypracovala: Markéta Hrkňová
Vedoucí práce: doc. PhDr. Mária Boledovičová, Ph.D.

České Budějovice 2015

Abstrakt

Porod dítěte je jak pro ženu, tak pro jejího partnera velice důležité období v jejich životech. Stávají se z nich rodiče a tento titul jim už nikdo nevezme. Nejen ženy, ale i muži prožívají těhotenství, porod a období po porodu. Proto je třeba jim věnovat pozornost v přípravě na rodičovství. Tématem bakalářské práce je příprava na otcovství – úloha porodní asistentky. Bakalářská práce se skládá ze dvou částí a to z části teoretické a části výzkumné.

V teoretické části se zabýváme třemi hlavními podkapitolami. Na základě odborné literatury je v první podkapitole popsáno téma porodní asistence. Je zde nastíněná historie porodní asistence, porodní asistence v současnosti a kompetence porodních asistentek. Druhá podkapitola se věnuje účasti otce v těhotenství a při porodu. Zde je popsána předporodní příprava, prožívání těhotenství z pohledu partnera. Vysvětlujeme termín kuváda a přibližujeme náhled na problematiku přítomnosti otce u porodu. Třetí podkapitola nese název otcovství. V této části je popsáno otcovství od historie po současnost. V této kapitole se zabýváme záležitostí aktivního otcovství a jiných typů otců.

Výzkumná část je zaměřena na obavy a připravenost otců na prvorozeného potomka. V bakalářské práci jsou stanoveny 3 základní cíle. Cíl 1: Zjistit, jakým způsobem podávala porodní asistentka informace budoucím otcům a co pociťují jako deficit na přípravě od porodní asistentky. Cíl 2: Zjistit, z čeho měli budoucí otcové největší obavy, kde hledali informace, rady a pomoc. Cíl 3: Zjistit, zda byla účast na předporodním kurzu pro otce účelná. Na základě určených cílů zde byly stanoveny výzkumné otázky zaměřené na edukaci porodní asistentky v přípravě na roli otce a na způsob hledání informací, které mužům chyběly. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak se muži cítili připraveni na svou novou roli a jak se v této přípravě angažovala porodní asistentka na předporodních kurzech a u porodu.

Ke zpracování této problematiky a dosažení stanovených cílů bylo vybráno kvalitativní výzkumné šetření. Pro sběr dat jsme zvolili metodu polostrukturovaných rozhovorů vlastní konstrukce. Rozhovory byly následně zpracovány metodou obsahové analýzy. Výzkumným souborem byli náhodně vybráni muži, kteří byli ochotni

spolupracovat, ústně souhlasili s poskytnutím rozhovoru a zveřejnění některých identifikačních údajů. Výzkumný vzorek tvořilo 10 mužů, kteří očekávali narození jejich prvorozeného potomka a zúčastnili se předporodního kurzu. Získané informace od respondentů jsou v textu označeny kurzívou. V praktické části jsou popsány odpovědi respondentů na společné otázky. Následuje vyhodnocení shrnutí nejdůležitějších údajů z uvedených rozhovorů. Je zde zhotovena tabulka identifikačních údajů, pro lepší přehlednost respondentů. Výzkumné šetření bylo provedeno v měsících leden až březen 2015.

Z výsledků jsme zjistili, že nejčastější způsob edukace probíhal formou přednášky doplněné prezentací a puštěným videem o porodu. Další způsoby byly například formou monologů s možností doptat se na případné dotazy a poskytnutí informačních brožur. Muži nejčastěji pociťovali deficit na přípravě od porodní asistentky zejména o období šestinedělí. Chyběla jim ukázka manipulace s novorozencem, přebalování a koupání. Zjistili jsme nedostatečný čas věnovaný mužům na předporodním kurzu, na kterém také chybělo téma ohledně první pomoci u novorozence. Muži se zejména obávali porodu, zdraví jejich partnerky a dítěte a své nové životní role. Nejčastěji si informace získávali od matek, partnerek, známých a na internetu. Z výsledků vyplynulo, že muži uvádí předporodní kurzy jako přínos. Pomohly jim utříbit si získané informace a objasnit situace, o kterých neměli dostatek informací. Pouze jeden respondent uvedl, že by se bez porodního kurzu obešel, ale i tak ho hodnotil jako účelný a přínosný. Na otázky jsme získali odpovědi, ale i přesto by bylo třeba se více zaměřit na zkoumání respondentů, abychom byli schopni vyjádřit jejich pocity a obavy, které je tíží. Každá osobnost je jiná a jinak se vypořádá s náročnými životními situacemi. Pro některé to může být právě porod jejich prvorozeného potomka. Mělo by se více zaměřit na nedostatečné informace, které mužům chybí, aby si nepřipadali vynecháni.

Klíčová slova: porodní asistentka, předporodní kurz, partner, podpora, porod, otcovství

Abstract

The childbirth is a very important period of women's and even men's lives. They become parents and nobody will ever take them this title. Not only women but also men live out the pregnancy, childbirth and time after delivery. Therefore it's needed to attend to men in a preparation for parenthood.

The theme of this bachelor thesis is the preparation for fathering – the role of a midwife. This work is composed of two parts, the theoretical and the investigative part. The theoretical part deals with three main chapters. In view of professional literature there is described the theme of midwifery in the first chapter. There is outlined the history and the present of midwives and also their competence. The second chapter is devoted to the involvement of father during pregnancy and childbirth. There is described an antenatal preparation, experience the pregnancy from the view of a partner. We explain the term couvades and we bring nearer the outlook at the issue of the attendance of a father by childbirth. The third chapter is named fathering. There is the description of fatherhood, its history and present in this part. We also deal with the matter of active fathering and other types of fathers in this unit.

The investigative part is focused on anxieties and readiness of fathers for their first child. We set three basic aims in this bachelor thesis. Aim No. 1: To find out, how the midwife provided the information to the future fathers and what info the fathers missed. Aim No. 2: To find out, what the future fathers felt apprehensive about, where they searched for information, help and advice. Aim No. 3: To find out, if the attendance at the antenatal course was practical.

On the basis of given aims there were settled research questions focused on midwife's education in the preparation for the role of a father and also focused on the way of searching for information which the fathers missed. The goal of this work was to find out, how the men were up to their new role and how the midwife became involved in the antenatal courses and at childbirth.

It was chosen the qualitative research investigation for this matters processing and achievement of appointed aims. We selected the method of semi-structured interviews

of own construction for data collection. The interviews were consequently processed by the method of content analyses.

The research file made a random selection of men who were willing to cooperate, they agreed orally with providing the interviews and also with the publication of some identification details. The research sample was made by ten men who expected their first child and they took part in the antenatal course. The gained information is written in italics. The answers of respondents are described in the practical part of this work. Then there is the summary assessment of the most important data from the interviews and also the table with identification details of the participants. This investigation was made from January to March 2015.

We find out from the results that the most common way of education went in lecture completed with presentation and video about childbirth. The other ways were e.g. monologues with the possibility to ask questions and informative brochures. Men very often felt the lack of preparation from the midwife especially about the postpartum period.

They missed the sample of manipulation with newborn infant, changing nappies and bathing. We found out the lack of time devoted to men at the antenatal courses where they missed the theme of first aid for newborn infants. The men were especially afraid of the birth, health of their partner, child and also of their new life role. They get the most information from their mothers, partners, friends and on the internet. Men think that the antenatal courses were good, they helped them to develop gained information and clarify some situations they didn't know much about. Only one participant said that he would be fine without the course but although he thinks it was practical and productive. We got the answers to our questions but it would be better to focus our investigation on the respondents to be able to express their feelings and anxieties. Each human being is different and solves heavy life situations differently. For some people it can be exactly childbirth of their first baby. It should be paid more attention to insufficient information which men are lacking in so they don't feel excluded.

Keywords: midwife, antenatal course, partner, support, childbirth, fathering

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 6. 5. 2015

.....
Markéta Hrkřová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vážené paní docentce PhDr. Márii Boledovičové, Ph.D. za odborné vedení práce, připomínky a cenné poznatky. Děkuji také všem respondentům, kteří se účastnili rozhovorů a tím pomohli zrealizovat výzkumnou část bakalářské práce. Dále děkuji mé rodině a blízkým osobám, které mě podporovali ve studiu a psaní závěrečné práce.

Obsah

Úvod	9
1 Současný stav.....	10
1.1 Porodní asistence.....	10
1.1.1 Historie porodní asistence.....	10
1.1.2 Porodní asistence v současnosti.....	11
1.1.3 Kompetence porodních asistentek	13
1.2 Účast otce v těhotenství a při porodu.....	14
1.2.1 Předporodní příprava	14
1.2.2 Partner a těhotenství.....	17
1.2.3 Přítomnost otce u porodu.....	18
1.3 Otcovství	21
1.3.1 Historie otců až po současnost.....	21
1.3.2 Aktivní otcovství a jiné typy otců.....	24
2 Cíle a výzkumné otázky	27
2.1 Cíle práce	27
2.2 Výzkumné otázky.....	27
3 Metodika a charakteristika výzkumného souboru	28
3.1 Metodika	28
3.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	28
4 Výsledky.....	29
4.1 Rozhovory s otcí	29
4.2 Shrnutí.....	48
5 Diskuse	53
6 Závěr.....	59
7 Seznam použitých zdrojů	61
8 Přílohy	65

Úvod

V současné době je velice častá účast těhotných žen a jejich partnerů na předporodních kurzech. Neméně důležitou úlohou porodní asistentky je zdravotnické poradenství a vzdělávání nejen žen, ale i jejich partnerů. Těhotenství, porod a rodičovství je pro budoucí otce, kterým se narodí první potomek, nová a stresová situace, a proto je třeba muže řádně informovat a připravit na novou roli v jejich životě. K tomu, aby se rodička u porodu cítila v bezpečí, může pomoci přítomnost jejího partnera, což v současné době není nic nezvyklého. Je tedy třeba partnera začlenit do předporodních příprav, aby se necítil vynechaný, a tudíž by se porodní asistentka měla věnovat i mužům, a to jak na předporodním kurzu, tak u porodu. Připravený partner je nejen psychickou podporou partnerky, ale může jí pomáhat od bolesti. Dále se také na porodním sále navazuje kontakt mezi otcem a právě narozeným dítětem. To může umožnit lepší vztah a vyšší jistotu v péči o dítě v domácím prostředí. Mnoho mužů po porodu pociťuje silnější pouto v jejich vztahu s partnerkou, na kterou hledí s úctou a obdivem.

Nás zajímalo, jaká pozornost je věnovaná přípravě na otcovství ze strany porodní asistentky. Zaobíráme se tím, jak prožívá budoucí otec těhotenství, porod a období po něm. Dalším tématem je otcovství, kde se zabýváme prožíváním tohoto důležitého období, rodičovské dovolené a popisem různých typů otců. Nesměli jsme také opomenout téma, které se týká porodní asistence. Tedy i kompetencemi porodní asistentky.

V praktické části jsme se rozhodli zaměřit na spokojenost mužů s předporodními kurzy. Cílem bylo odhalit, co muži prožívají v průběhu těhotenství, při porodu a následné dny po porodu. Zajímalo nás, zda mužům pomohly předporodní kurzy se získáním odpovědí na otcovství, jejich obavy s ním spojené a jak si představovali svou roli po porodu. Po porodu jsme zjišťovali péči porodní asistentky u porodu, angažovanost otců v domácnosti, návrh na zkvalitnění kurzů a v neposlední řadě změny spojené s otcovstvím.

Práce by mohla být do budoucna použita na předporodních kurzech jako pomocný materiál pro porodní asistentky, které se věnují edukaci nastávajících otců.

1 Současný stav

1.1 Porodní asistence

Obor porodní asistence je chápán jako obor, který se věnuje zdravotní péči o ženu, její reprodukční zdraví a dítě. Porodní asistence chápe ženu jako celistvou bytost, která se nachází v daném prostředí. Žena i dítě mají právo na taktní zacházení. Mezi hlavní cíle patří udržení zdravotního stavu a udržení nebo zlepšení hodnoty reprodukčního zdraví žen, jejich dětí a celých rodin i komunit (Eliašová, 2008).

1.1.1 Historie porodní asistence

Profese porodní báby existovala již několik let před naším letopočtem. Nejstarší kniha pro porodní báby byla napsána Herophilem z Chalkedonu přibližně 300 let př. n. l. Velice důležitá osobnost, co se historie týče, byl Soranus z Efesu, který je autorem knihy *Peri gynaikeion* (O věcech ženských), která byla stanovena pro porodní báby. Soranus požadoval, aby žena, která chce být pomocnicí při porodu, měla určité vlastnosti. Žena nesměla být moc mladá, měla mít za sebou už vlastní porody, musela znát teoreticky i prakticky lékařské umění. Musela být natolik vzdělaná, aby mohla dávat chirurgické a farmaceutické pokyny. Neměla být chtivá zisku a věřit pověrám. Musela to být žena s dobrou pamětí, houževnatá, čestná. Další důležitou podmínkou byly dlouhé, jemné prsty s krátce ostříhanými nehty. Tyto požadavky se předávaly až do 19. století. Je zřejmé, že řadu těchto vlastností by měly mít i porodní asistentky v dnešní době (Vránová, 2007).

První zmínka o porodních pomocnicích v Čechách je z roku 1200. Porodní báby si svou práci zastaly většinou samy. Pokud však bylo třeba, volaly chirurga nebo lékaře. Zdravotnictví bylo závislé na pověrách, bájích a podezřelé léčby byly výsledkem i lékařů, nejen porodních bab. Porodní báby si vedly svou práci bez odborného vzdělání. Ty nejšíkovnější báby, kterým se poštěstilo, měly možnost pracovat v rodině významných šlechticů. Nebo byly dokonce zaměstnány ve větších městech, kde vykonávaly funkci „*městské porodní báby*“. Ve větších městech si vedly lépe než na vesnicích. Měly možnost konzultace s lékaři, v bohatších městech si i více vydělaly.

V roce 1651 bylo zavedeno, že porodní báby musely předkládat potvrzení o provedené zkoušce. Od druhé poloviny 18. století byly vyučovány lektorem, který měl titul Mgr. nebo Med. Dr. a byly také vydány knihy v českém a německém jazyce. V druhé polovině 19. století se situace začala zhoršovat, porodní báby se stávaly z velice chudých žen, které měly nízké vzdělání. Tyto ženy byly nuceny pracovat až do vysokého věku. „*V průměru si jedna vydělala 40 haléřů za den. Tato částka nesloužila jen k obživě, ale též k nákupu dezinfekčních prostředků*“ (Vránová, 2007, s. 80). V roce 1928 se porodním bábám začalo říkat novým názvem „*porodní asistentky*“. Roku 1947 nastala změna ve vzdělávání. Místo deseti měsíců, se studium prodloužilo na dva roky. O 8 let později, tedy školní rok 1955/1956, se zavedlo čtyřleté vzdělání pro porodní asistentky, které bylo zakončeno maturitou. Ve školním roce 1958/1959 se zahájilo dvouleté prezenční a dálkové pomaturitní studium na středních zdravotnických školách pro porodní asistentky. Od roku 1965 se název opět změnil, a to na „*ženskou sestru*.“ Tento název porodní asistentky užívaly do roku 1993, kdy se název opět vrátil na „*porodní asistentku*“. Ve školním roce 1974/1975 se ukončilo čtyřleté studium zakončeno maturitou a o 21 let později, tedy školní rok 1995/1996 přinesl obor Diplomovaná porodní asistentka, který se studoval 3 roky. Ve školním roce 2001/2002 byl vytvořen studijní plán na vysokých školách, který se studuje 3 roky a je zakončen státní závěrečnou zkouškou. Absolventi této školy získají titul bakalář. (Vránová, 2007).

1.1.2 Porodní asistence v současnosti

Porodní asistentkou se může stát osoba, která prospěšně dokončila studium uznané v daném státě, dosáhla potřebné kvalifikace a byla zaregistrována, aby mohla vykonávat profesi porodní asistentky. Studijní program Ošetrovatelství obor Porodní asistentka nesmí být kratší jak tři roky. Do studia se přijímají studenti, kteří mají zájem o tuto profesi, z různých typů středních škol. Česká republika nabízí v současnosti 10 vysokých škol, na kterých se vyučuje tento studijní program. Aby bylo možné studium dokončit, musí studenti zvládat praktické dovednosti, které napomáhají tomu, aby po studiu byla porodní asistentka schopna pracovat bez odborného dohledu. Mezi tyto

dovednosti patří poradenství a prenatální vyšetření, vyšetření těhotných s fyziologickým i patologickým těhotenstvím, odvedení fyziologických porodů, asistence u patologických porodů, získání dovedností s episiotomií a šití episiotomií a ruptur. Dále porodní asistentka pečuje o ženu po porodu, ošetřuje novorozence a stará se o děti v kojeneckém věku. Od vstupu České republiky do Evropské unie může porodní asistentka, která studovala v České republice, pracovat i v jiných členských státech Evropské unie (Kameníková, 2005; UNIPA, 2010; Vránová, 2007).

Společnost v dnešní době klade na porodní asistentky vysoké nároky. Nejen, že se předpokládá spolehlivá a kvalitní ošetrovatelská péče, ale také adekvátní znalost odborných termínů v gynekologii a porodnictví. Ve zdravotnictví a zejména v tomto oboru je třeba, aby se porodní asistentky naučily vhodně psychologicky a psychoterapeuticky přistupovat k pacientkám. Tomuto přístupu se říká odborně biologický, psychologický, sociální a někdy opomíjený termín spirituální přístup. Porodní asistentky se věnují ženám zejména jako partnerkám, kterým poskytují odbornou péči, ženu podporují a poskytují jí rady. Druhou důležitou stránkou práce porodní asistentky je poskytování péče v oblasti celé rodiny a komunity. To proto, že většinou komunikuje nejen s párem, ale celou rodinou ženy. Trendem současnosti se stala aktivní účast partnerů těhotných žen v období těhotenství, porodu i šestinedělí (Ratislavová, 2008).

S profesí porodní asistentky se můžeme setkat v privátní praxi, v centrech určených pro budoucí maminky, ve zdravotnickém zařízení na porodním sále, na gynekologickém oddělení, oddělení pro rizikové těhotenství, oddělení šestinedělí a novorozeneckém oddělení. Nejčastěji se s porodní asistentkou setkáváme v gynekologických ordinacích. Mnoho porodních asistentek svou profesi vykonává ve státních zdravotnických zařízeních, ale mohou tuto práci vykonávat i v domácím prostředí. Asistentky, které mají soukromou praxi, nabízejí služby, jako jsou poradny. Poradny navštěvují ženy s fyziologickým těhotenstvím. Je jim zde umožněno vnější vyšetření, měření krevního tlaku, kontroly hmotnosti a moče. Od 25. týdne těhotenství se poslouchají ozvy plodu. Dalšími službami, které ženy v těhotenství využívají, jsou kurzy předporodní přípravy, individuální konzultace v těhotenství, doprovod k porodu a v současné době velice

konzultované téma, porod mimo zdravotnické zařízení (Dorazilová, 2010; UNIPA, 2010).

Podstatnou úlohu má porodní asistentka v konzultacích a vzdělávání nejen budoucích matek, ale i jejich partnerů. Tato úloha by měla zahrnovat předporodní přípravu, přípravu na rodičovství (Dorazilová, 2010).

1.1.3 Kompetence porodních asistentek

Bez odborného dohledu a bez stanovení léčebného postupu porodní asistentka poskytuje poradenství od reprodukčního věku, související s plánovaným rodičovstvím, o zdravém životním stylu, a to i v těhotenství a při kojení, o sexuálních návycích, o prevenci, diagnostice a léčbě gynekologických nemocí. Edukuje o časně diagnostice gravidity, o přípravě na porod. Monitoruje těhotnou s fyziologickým těhotenstvím. Těhotné ženě také poskytuje péči v oblasti biologické, psychické, sociální a spirituální (Eliašová, 2008; Slezáková a kol., 2011; Vránová, 2007).

Po dobu porodu porodní asistentka samostatně sleduje stav matky a plodu, stará se o ženu a její doprovod ve všech dobách porodních. Musí umět rozpoznat patologické znaky u ženy i plodu. Připravuje ženu k porodu, vede fyziologické porody, vaginálně vyšetřuje, provádí episiotomie. Asistuje lékaři, po případě instrumentuje při operačních zákrocích (Eliašová, 2008; Slezáková a kol., 2011).

Po porodu a v šestinedělí se porodní asistentka stará o zdravotní stav matky i novorozence. Provádí první ošetření novorozence na porodním sále, případně aktivně zahájí neodkladnou resuscitaci. Edukuje klientku o správné technice kojení a ženu ohledně kojení podporuje (Eliašová, 2008; Slezáková a kol., 2011).

Dle ordinace lékaře asistentka sleduje vitální funkce, provádí odběry biologického materiálu, provádí ošetření ran a jejich převazy. Zavádí permanentní močové katétrů a rektální rourky, klyzma, enterální výživu, kyslíkovou léčbu. Porodní asistentka asistuje lékaři zejména při diagnostických výkonech. Jsou to například rizikové a patologické těhotenství, porod a šestinedělí. Zapojuje se také při asistované reprodukci (Eliašová, 2008).

1.2 Účast otce v těhotenství a při porodu

V současnosti se čím dál častěji mluví o porodu jako o těžké životní situaci a je třeba se na ni řádně připravit. Roku 1949 byla poprvé uplatněna metoda, jež vyvinul Ilja Velvojskij. Tato metoda nesla název „*metoda psychoprofylaktické přípravy těhotných k porodu*“. Ženy zde byly vyšetřeny lékařem a dostaly teoretické informace, učily se praktické cvičení a poslední část tvořilo opakování naučeného v polospánku. Za Sovětského svazu, tedy roku 1951, převzal francouzský porodník Lamaz metodu od Velvovského a přepracoval ji podle sebe. Lamazova příprava na porod spočívá zejména v cvičení za účasti partnera (Holancová, 2005; Ratislavová, 2008).

1.2.1 Předporodní příprava

Ženy v Československu měly možnost navštěvovat předporodní přípravu od padesátých let. Dohromady měla šest lekcí. Ženy se zde dozvěděly anatomii dělohy, co je to porodní proces a jak správně dýchat. To bylo většinou náplní první lekce. Druhá lekce seznámila budoucí matky se změnami jejich těla v těhotenství. Třetí lekce se věnovala první době porodní, čtvrtá lekce druhé době porodní, pátá lekce zahrnovala třetí a čtvrtou dobu porodní a psychickou nestálost v šestinedělí. V poslední šesté lekci se ženy dozvěděly informace o příjmu a přípravě k porodu. V těchto dobách byla účast otce na takovéto přípravě výjimka. Ženy dříve dávaly na rady starších a zkušených žen a literaturě (Holancová, 2005).

V posledních letech se zvyšuje zájem těhotných žen dozvědět se více informací o těhotenství, porodu a šestinedělí. Tyto informace předávají na kurzech zkušené porodní asistentky a dětské sestry. Není nic neobvyklého, že se předporodní přípravy účastní i partner těhotné ženy. Budoucím otcům se ale na předporodních kurzech věnuje málo času. Ženy se chtějí dozvědět informace zejména o aktivitách, které jsou určeny pro těhotné, o účasti otce při porodu a o péči o novorozené dítě. Hlavním cílem předporodní přípravy je připravit budoucí matky na porod jak po fyzické, tak po psychické stránce (Mikulandová, 2004; Prařízek, 2006; Šindelářová, 2005).

Cílem psychické přípravy je odstranění nebo zmírnění negativních emocí z porodu a vyvolat pozitivní emoce, jistotu a pocit bezpečí. Jestliže kurzy navštěvuje i otec, je

třeba připravit po psychické stránce i jeho. Páry jsou poučeny o těhotenství, vlastním porodu, o nutnosti dodržování klidu a uvolnění budoucí matky, o nepříjemných pocitech, které v průběhu porodu ženu čekají a o způsobu tlumení takovýchto pocitů. Dalším důležitým tématem je edukace páru o správné životosprávě, sexuálním životě v těhotenství a o dodržování hygieny v těhotenství a po porodu. Ženy i jejich partner jsou informováni o psychických změnách v šestinedělí, které mohou u ženy nastat, a také o péči o poranění, ke kterým může dojít v průběhu porodu. Nedílnou součástí této přípravy je důležité téma kojení (Čepický, Černá, 2006; Šindelářová, 2005).

Fyzická příprava spočívá v nácviku správné techniky dýchání při porodu, těhotenského cvičení, tlačení při porodu a účinné relaxace. Těhotenské cvičení se od klasických předporodních kurzů odloučilo a je provozováno samostatně. I přesto, je to velice doporučovaný doplněk, který pomáhá posílení svalů, které těhotné moc nepoužívají a ke správnému držení těla v období blížícím se k porodu (Čepický, Černá, 2006; Šindelářová, 2005).

Příprava je na rodičkách velice znát. Je známé, že tyto ženy mají menší potřebu využívat analgetika, vědí, co je čeká a z jakého důvodu se určité věci dějí. Na základě těchto informací jsou klidnější, nejsou tolik ve stresu. Rodičky, které se připravovaly na kurzech, se lépe zapojují v druhé době porodní a mají menší výskyt komplikací při porodu. Jestliže se porodu bude účastnit i partner, je pro něho předporodní kurz velice naučný. Tak jako jeho partnerka bude seznámen s informacemi, které se týkají těhotenství, porodu i šestinedělí. To ovšem ocení nejen partnerka, ale i zdravotnický personál na porodním sále (Maříková, 2014; Procházková, Myšáková, 2006).

Ani mnoha partnerům není stav jejich partnerky a plodu lhostejný. Proto se také zapojují do předporodní přípravy. Jestliže si partner není zcela jistý, zda chce být u porodu, mohou mu tento problém pomoci vyřešit právě předporodní přípravy. Kvalitní kurz by se dal rozpoznat také podle toho, zda se porodní asistentka věnuje i „*tatínkovským tématům*“. Je vhodné se předem informovat o tom, jakým způsobem je věnován čas pro partnery těhotných žen. Velkou výhodou je také zejména setkání budoucích otců, kteří jsou ve shodné situaci a mohou mezi sebou navázat kontakt a vzájemně se podporovat. Je také přínosné, pokud se muži zajímají a mají připravené

dotazy. Lektorka se snaží objasnit mužům témata, která se týkají porodu. Na základě těchto informací si mohou objasnit, čeho se chtějí u porodu účastnit či naopak. Dále lektorka pomáhá řešit otázky týkající se prvních dní ve třech nebo zda se změní jejich partnerský vztah, včetně sexuálního života, který se zřejmě mění již v době, co kurz navštěvují (Maříková, 2014; Pařízek, 2006; Richter, Schäfer, 2007).

Budoucí otce zajímá, jak vychovávat jejich dítě, co je důležité v této oblasti nezanedbat. Kurzy připraví otce zvláště na porodní sál, aby byli řádnou podporou pro jejich partnerku. Partneři se naučí některé techniky zmírnění porodní bolesti. Učí se také dýchat i relaxovat, aby mohli ženu stále motivovat. Měli by si osvojit praktiky zmírňování bolesti jejich partnerky. Porodní asistentka by je měla připravit také na změny nálad, které nastanou vlivem hormonů při porodu a v šestinedělí. To může vést k prevenci poporodních depresí. Na předporodních kurzech by se budoucí otcové měli dozvědět, jak vypadá fyziologický porod a jaké výkony jsou při porodu součástí. Také by se měli naučit a pochopit, že reakce jejich partnerky budou říkat, co má dělat a jak má ženě pomáhat. Když se partner naučí tyto dovednosti a bude chápat důvod, proč se věci dějí těmito způsoby, bude z něho vyhovující partner k porodu. V ne příliš dávno době byly zavedeny speciální kurzy pro otce. Mají jinou náplň než klasické předporodní kurzy (Böhmová, Stackeová, 2010; Maříková, 2014; Pařízek, 2006; Richter, Schäfer, 2007).

Kurzy předporodní přípravy bývají většinou rozděleny na část teoretickou a část praktickou. Teoretické části se většinou párům předávají informace týkající se výživy v těhotenství a období po porodu, tedy šestinedělí. Porodní asistentka předává informace o tom, jaké věci je třeba zařídit ještě v těhotenství, co si sbalit do porodnice. Přiblíží párům postup porodu, možnosti zmírnění bolesti při porodu. Nevynechá základy péče o novorozence, ale většinou si tyto přednášky přebírá dětská sestra, která vede kurzy společně s porodní asistentkou (Pařízek, 2006).

Praktická část se věnuje zejména těhotenskému cvičení, protože ženy, které bývají v těhotenství aktivní, zvládají lépe námahu při porodu. Na předporodních kurzech by se nemělo opomíjet cvičení dýchání, které ženy využívají při zvládání kontrakcí, než se připraví porodní cesty k porodu samotného plodu. Maminky se zde učí nácvik tlačení

při porodu, kde zabírají břišním lisem a pánevním dnem. Zkoušejí si také různé varianty porodních a úlevových poloh, zcela určitě by se neměl zanedbat nácvik relaxace (Pařízek, 2006).

1.2.2 Partner a těhotenství

Muži reagují různými způsoby na těhotenství, ale většina dospělých mužů dokáže těhotenské změny chápat a berou je automaticky. Na jedné straně mnoho žen vyžaduje od svého partnera podporu, aby jim dopřál pocit bezpečí a jistoty, pomáhal jim a chránil je. „*Na druhé straně těhotná očekává od partnera roli citlivého, něžného a chápavého přítele, který jí bude hladit, bude komunikovat s nenarozeným miminkem, a který bude radostně očekávat jeho narození*“ (Ratislavová, 2008, s. 46).

V období těhotenství se partnerům dostavuje pocit nejistoty a obav, které se mohou týkat například otcovství. Podle výzkumu, který se uskutečnil v USA, se zjistilo, že se zřejmě až 70% mužů obává, že nejsou biologickými otci nenarozeného dítěte. Také obavy, které se týkají období po porodu, jsou předvídatelné. Muži se bojí toho, co ztratí narozením jejich potomka. Než dojde k vyrovnání se s novou životní situací, může nastat období šoku a popření. Agrese, únik, popření, izolace jsou obranné mechanismy, které se v tomto období projevují nejčastěji (Ratislavová, 2008).

Aby se partner necítil takzvaně na druhé koleji, je třeba partnera začlenit do předporodních příprav a prožívání těhotenství a zejména do psychosomatické přípravy. Ve třetí třetině těhotenství muži často přemýšlí nad budoucností. Zejména nad jejich zaměstnáním, zda rodinu uživí, zda budou moci dále pokračovat ve svých obvyklých aktivitách, zda neztratí přátele. Také se obávají možnosti, že se jim partnerka nebude dostatečně věnovat jako dříve, když byli jen oni dva. Jelikož se odborníci nevěnují dostatečně přípravě otců, vypořádávají se s těmito otázkami sami (Fedor-Freybergh, 2013; Chmel, 2004; Ratislavová, 2008).

„*Těhotenství mužů*“ neboli odborně kuváda, se objevuje tak jako u ženy somatickými příznaky. Mezi ně patří bolesti zubů, zažívací obtíže, přibírání na váze. Ty se objevují zejména na přelomu prvního a druhého trimestru a pomalu vymizí, ale ke konci těhotenství se mohou zase objevit. Podle experimentů se zjistilo, že se liší

hladiny hormonů u „*prvotců*“ a otců, kteří již mají potomka. Kuváda se objevuje spíše u mužů vyššího věku a u těch, kteří mají úzkostné ženy (Ratislavová, 2008).

Je tedy zřejmé, že porodní asistentka by měla věnovat pozornost i klientům mužského pohlaví a podpořit je. Předat jim své zkušenosti s jinými otci a dokázat jim poradit v oblastech, ve kterých si nejsou jistí (Ratislavová, 2008).

1.2.3 Přítomnost otce u porodu

Před několika desítkami let, se zvažovala otázka, zda přítomnost otce u porodu nepřináší riziko. Dříve se porody vedly v domácím prostředí. Rodící žena si zavolala porodní bábu, to byla žena, která sama v minulosti porodila své dítě. V tu dobu se muži do porodu nijak nezapojovali, porod byla záležitost pouze pro ženy. Porody trvaly několik hodin, což ženy většinou zcela vyčerpalo a mnohdy poté onemocněly (Labusová, 2004; Trča, 2004).

Situace v dnešní době je zcela jiná a pohled na tuto problematiku se zcela změnil. Přesto, že se zdála účast otce u porodu pochybná, nyní je na denním pořádku. Mnoho žen si doslova vyžaduje přítomnost partnera u porodu. Vidí v nich totiž velkou psychickou podporu. Hlavním cílem přítomnosti otce u porodu je pomáhat své partnerce od bolesti a plnění své otcovské role. Další důležitý argument je možnost navázání kontaktu s novorozencem tak rychle, jak je to možné. Přítomnost otců u porodu se začínala objevovat v dobách, kdy se začaly porody centralizovat do vyšších ústředních nemocnic. Současná doba přináší zpátky velkou úlohu porodní asistentky od přísně lékařského modelu. Ta se věnuje ženě a jejímu partnerovi více než lékař (Böhmová, Stackeová, 2010; Cichá, Fleišmanová, 2007; Labusová, 2004; Plantin, Olukoya, 2011).

Řádně připravený otec, který má dostatek informací, může své partnerce dodat odvahu, jistotu i bezpečí. Jeho přítomnost u porodu je tedy brána kladně. Účast při porodu je pro otce okamžik, kdy navazují intenzivní kontakt se svým novorozeným dítětem. To se však odráží na společném životě s dítětem. Takoví otcové mají užší vztah se svými dětmi, věnují jim svůj čas, kdy společně zažívají nezapomenutelné zážitky, přebalují je, jsou si ve své péči více jistí. Přítomnost partnera u porodu může páry ještě

více sblížit. Mnoho mužů si své ženy více váží, obdivují ji a podporují (Richter, Schäfer, 2007).

Důležitou otázkou však je, zda se otcové dokážou vyrovnat s tak silně emocionální situací. Každý otec by si měl nejprve uvědomit, zda u porodu vlastně chce být. Zda je to jeho přání či přání partnerky. Proto je velice vhodné, aby se partneři předem domluvili na účasti předporodních příprav. Muži by si měli také uvědomit, že jejich partnerky je u porodu chtějí jako svou podporu. A den „D“ nemusí být přesně ten, který má žena napsaný v těhotenské průkazce. Proto je třeba, aby oba partneři byli na tuto situaci řádně připraveni (Richter, Schäfer, 2007).

Odent tvrdí, že přítomnost otce u porodu může mít vliv na délku trvání porodu a bolestivost. Pokud by muž u porodu zastával roli pozorovatele a staral se pouze o dokumentování porodu, byl by rodičkou vnímán velmi negativně. Negativně jsou bráni i partneři, kteří neustále na rodičku mluví, konejší ji a dotýkají se jí nebo ji nutí k sebekontrolě. Podle Odenta jen málo mužů porozumí tomu, že žena nepotřebuje neustálou motivaci, ale spíše klid. Na přítomnosti muže u porodu vidí negativně také sexuální život partnerů. Porod může mít pozitivní vliv na sblížení partnerského vztahu, ale může otupit sexuální vztah (Odent, 2004).

V první době porodní si porodní asistentka musí získat důvěru od ženy i jejího partnera. Úloha partnera v první době porodní je velmi důležitá. Partner svým chováním může mít vliv na to, jak si žena bude uvědomovat svůj stav a jak bude postupem času tuto situaci hodnotit. V této době porodní partner se ženou dýchá a relaxuje s ní. Pomáhá jí změnit polohu, používá tlakovou masáž a dohlíží na ženu při koupeli (Roztočil, 2008; Simkinová, 2000).

V druhé době porodní se většinou zcela změní nálada jak matky, tak partnera. Skutečnost, že každým okamžikem bude jejich vysněné dítě na světě, je ohromující. Je proto třeba, aby partner byl ženě neustále nablízku a chválil ji. Měl by si také uvědomit, co všechno chce v této chvíli vidět. Pokud se bojí pohledu na rodící se miminko, měl by věnovat všechnu pozornost partnerce (Roztočil, 2008; Simkinová, 2000).

Třetí doba porodní trvá patnáct až třicet minut. V této době porodní se může partner připojit ke zdravotnickému personálu a může přestříhnout pupečník. Hlavním úkolem partnera ve třetí a čtvrté době porodní je věnovat se čerstvě narozenému miminku. Fotit ho při prvním ošetření, ale nechat prostor, aby na miminko viděla i matka, pokud ošetření probíhá na porodním boxu. Pokud by lékař ošetřoval porodní poranění, má partner možnost miminko chovat a být s ním v blízkosti matky (Roztočil, 2008; Simkinová, 2000).

Je třeba se také zmínit o císařském řezu. Častost císařských řezů se v České republice vyskytuje okolo deseti až patnácti procent. Jestliže je císařský řez naplánovaný, tak to bývá z důvodu polohy plodu, která je jiná než poloha podélná hlavičkou, včestné lůžko, stav matky po císařském řezu a vícečetné těhotenství. Pár tedy ví, že porod proběhne tímto způsobem a jsou na to připraveni. Je dobré, aby se pár připravil i na možnost akutního, neplánovaného císařského řezu, k němuž dochází, jestliže se v průběhu spontánního porodu nebo již před porodem objevily komplikace. V takovém případě je třeba plod vybavit z dělohy co nejrychleji. Mezi nejčastější důvody neplánovaného císařského řezu patří zejména nepostupující porod, patologický kardiokografický záznam. Příčinou patologického záznamu je nedostatečný přísun kyslíku k plodu neboli hypoxie plodu. Dále to může být nadměrné krvácení matky například z důvodu hypotonie děložní. Jedná se tedy o záchranu života plodu nebo matky (Richter, Schäfer, 2007; Simkinová, 2000).

I přes to, že je porod vedený císařským řezem, je přítomnost partnera velice důležitá. Některé nemocnice dokonce umožňují partnerům přítomnost na operačním sále. Je-li žena ve spinální anestezii, může s ní partner komunikovat a být jí stále na blízku. Ale i pokud je provedena celková anestezie, není důvod, aby se partner porodu neúčastnil. Má tak možnost vidět první ošetření svého potomka a možnost bondingu. To znamená, že po lékařském ošetření novorozence si otec vezme čerstvě narozené miminko na svou nahou hrud' a hřeje ho svou teplou náručí. Tím se mezi nimi navazuje intenzivní vztah. Jestliže je nutné, aby bylo dítě sledováno zdravotnickým personálem, je dobré, aby byl otec v blízkosti novorozence. Některé porodní sály

neumožňují přítomnost otce na operačním sále, ale i přes to je zajištěn bonding po porodu, hned jak je to možné (Richter, Schäfer, 2007).

Jelikož mnoho žen vnímá císařský řez za své selhání, je proto účast otce při porodu císařským řezem důležitá. Mohou svým partnerkám o porodu vyprávět a říkat jí, co se dělo a tím jí vše vysvětlit (Richter, Schäfer, 2007).

1.3 Otcovství

Jako negativní můžeme považovat předpoklad, že muži nemají podstatný význam na výchově a vývoji jejich dětí. To vyplynulo z hypotéz Sigmunda Freuda, který považoval mateřskou úlohu jako nesrovnatelnou. Předporodní příprava a přítomnost otce u porodu by mohla podpořit zvýšení jistoty v sebe samého, co se otcovství týče (Böhmová, Stackeová, 2010).

Když muži zjistí, že se stanou rodiči, často to u nich vyvolá směs emocí. Pociťují radost, že je jejich partnerka těhotná, ale někdy se může stát, že je tato informace pro ně poněkud stresující. Časy, kdy otcova úloha byla pouze odvézt partnerku do porodnice, jsou pryč. Muži hrají důležitou roli v podpoře a péči o těhotnou ženu. V současné době roste zájem o zapojení mužů do reprodukčního zdraví. (Plantin, Olukoya, 2011; Ryia, Shynee, 2012)

1.3.1 Historie otců až po současnost

Jelikož jsou přirozené rozdíly mezi mužem a ženou, Aristoteles odvodil, že muž má určitou moc. Například rozdává rozkazy ostatním členům rodiny. Dominantností otců se zabýval i antický Řím. Muži vládli nad svými potomky, mohli z nich udělat otroky, dokonce je i usmrtit. Postupem času začínala mužská nadřazenost ochabovat. Pokud šlo o děti, muži sice měli rozhodující slovo, ale zákon jim kázal se o děti náležitě starat a živit (Sedláček, Plesková, 2008).

Sedmnácté a osmnácté století bylo typické tím, že muž spolupracoval se ženou a svými dětmi, které po nich zdědily hospodářství. Celá rodina se snažila o uspokojení potřeb všech členů. To poskytovalo otcům určitou spoluúčasť na výchově dětí. V dobách 18. století ženy nebyly příliš zapojovány do společnosti a proto to byl muž,

kdo vychovával a připravoval děti pro jejich budoucí život. Otec byl dominantnější než žena, ta děti pouze rodila (Badinterová, 2005; Sedláček, Plesková, 2008).

Konec 18. století přivedl ženu do popředí, byla odpovědná za domácnost, péči a výchovu dětí. V 19. století byl stále dominantní muž, ale ekonomická situace nutila oddělit práci a domov, proto se rozdělily i role v rodině. Muži a ženy měli každý svůj svět. Muži byli živitelé rodiny a matka vychovávala děti. Žena byla společností uznávána jako osoba, která vlastnila znaky k adekvátní výchově dětí a umí prvotřídně zajistit uspokojení jejich potřeb. Hlava rodiny byl stále otec, ten ale do výchovy zasahoval pouze, když už si matka nevěděla rady. Muži se začali více věnovat práci a svému osobnímu vývoji v zaměstnání, to je snížilo na žebříčku sociálních rolí (Badinterová, 2005; Sedláček, Plesková, 2008).

Takové změny se stále objevovaly i ve 20. století. Rodičovství bylo stále ženskou záležitostí. Muži vydělávali peníze, ale za rodiče se považovali minimálně. Přesto, že Freud bral otce jako faktor ovlivňující vývoj dítěte, tak jeho následovníci otce zanedbávali. Považovali vztah mezi matkou a dítětem jako vzájemně prospěšný, nedal se nikým nahradit, byl instinktivní. Na základě těchto myšlenek vznikl „*kult mateřství*“. Na přelomu sedmdesátých let se zvýšil zájem o účast otce v rodině a jeho důležitou roli. Rozšiřoval se postoj, že se muži snaží účastnit se na péči o dítě. Tak vznikl model „*nový otec*“ (Sedláček, Plesková, 2008).

Dříve bylo otcovství více podporováno společností a náboženstvím. Nyní tomu ale tak není a od mužů se vyžaduje náležitá angažovanost. Proto je důležitá komunikace se ženou jak v období před manželstvím, tak v těhotenství. Hodně mužů považuje příchod jejich potomka jako nějakou výzvu. Snaží se rozvíjet své opatrovnické vlastnosti a na místo materiálních věcí darovat dětem sám sebe, tedy lásku. Pro muže je těžké dát najevo své city, ale pokud toto zvládnou a jsou sebejistí a spontánní, pomůže to k jejich rozvoji a vnímavosti. Jak tomu bylo dříve, otcové byli spíše autorita a nedávali své city najevo, to je současností hodnoceno jako negativní. Jelikož se většinou rodí první děti v období, kdy si muži budují svou kariéru a věnují se naplno svému zaměstnání, měli by

si také uvědomit, že by mohli tímto propásnout chvíle, kdy je třeba již navazovat kontakt se svým dítětem, aby vzniklo pevné pouto (Augustyn, 2004).

Již v těhotenství a při porodu si velká část mužů vytváří pouto ke svému dítěti. Pro otce je porod silně emotivní zážitek. Umožní jim pocítit velkou škálu pocitů, které si zažijí za krátký časový interval. Jde zejména o stres, strach, úzkost, nejistotu. Jakmile je jejich potomek na světě, nastane euforická nálada doprovázená pocitem štěstí. Rané období šestinedělí bývá často náročné, muži se cítí unavení, vyčerpaní. Povinnosti spojené se zaměstnáním odsouvají do pozadí a v popředí se nachází zejména zodpovědnost a péče o dítě a matku. (Bauer, 2013)

Vztah mezi matkou a dítětem by neměl být upřednostňován před vztahem otec a dítě. To mohou muži vnímat pocitem odstrčenosti a zanedbanosti. Proto je třeba, aby si partneři o svých pocitech povídali, aby nenastala situace, kdy si muž začne hledat podporu jinde než ve své rodině a to žena vycítí a bude si myslet, že zůstala na vše sama. Aby toto nenastalo, je potřeba se na rodičovství řádně připravit (Augustyn, 2004).

Jestliže se má člověk stát rodičem, je to pro něho významná změna. V průběhu těhotenství se mění životy nastávajících rodičů, a to jak po fyzické, tak po emocionální stránce. Je to také stresující situace, protože je třeba se připravit na změnu role. Jak již jsme se zmínili, tak mnoho otců bylo dříve považováno za živitele rodiny. Nyní se ale vyžaduje aktivita v péči o dítě. Dle výzkumů ve Švédsku bylo zjištěno, že otcové mají velký vliv na výsledky vývoje svých dětí. Mnoho otců se obává, aby se dokázali dostatečně věnovat své rodině i kariéře. Muži se díky angažovanosti při výchově dětí cítí pod tlakem. Bylo také zjištěno, že „*prvootcům*“ není věnován dostatek času na podporu, účast v těhotenství a po porodu a pokud jim byly poskytnuty informace v písemné formě, nebyly věnovány právě otcům. Budoucí otcové se chtějí zapojit do péče, ale bojí se, že nemají dostatek vědomostí a nejsou zruční, tak jak by si přáli. Cítí se nepřipraveni na novou událost v jejich životě (Ryia, Shynee, 2012; Thomas, 2001).

Na téma otcovství se v zahraničí provádělo již několik výzkumů. Ve Skandinávii byl výzkum zaměřen na muže a těhotenství. V období posledních deseti let se zvyšuje zájem o zahrnutí muže do reprodukčního zdraví. Během těhotenství se pár připravuje

na porod, ale hlavním cílem prenatální péče je předcházet zdravotním komplikacím plodu i ženy. Většina zemí se snaží zlepšit roli otce v péči o děti. I přes všechnu snahu se otcové cítí na kraji služeb v kontaktu s matkou a dítětem. Negativní následky nedostatečné informovanosti se projeví na špatném začlenění do hlubšího otcovství. Jelikož většina informací je směřována spíše matkám, cítí se otcové vynechání. V současné době je bohužel právě internet hlavní zdroj informací, rad a podpory (Plantin, Olukoya, 2011).

Ve Švédsku byl také proveden výzkum na životní změny a zkušenosti „*prvotců*“. Z výsledků bylo zjištěno, že změna životů otců se týkala zejména svobody, jelikož nastala zodpovědnost za dítě. I přesto, že měli pocit, že je vše vzhůru nohama, měli pozitivní pocity. Pyšnili se vztahy se svými dětmi a cítili se šťastní. Jako problém považovali nedostatek spánku. Udávali, že porodní asistentky se při porodu nezajímaly o informovanost otců a nevěnovaly jim náležitou pozornost. Většina respondentů se starala stejně, kromě kojení. Při kojení muži pomáhali matkám, aby měli pohodlí. Po kojení se role partnerů vyrovnala. Vztahy mezi partnery někdy nabyly síly. Byl zde jistý obdiv partnera, ale i partnerky (Fägerskiölt, 2008).

Někteří otcové přiznávají, že je pro ně obtížné sladit rodinu a práci, potřebují dostatek času na osvojení svých dovedností v péči o dítě. Muži chtějí být zahrnuti do aktivní péče. Porodní asistentka se však soustředí na péči, která může být dána jen skrz podporu těhotných žen. Při porodu je důležité, aby byl partner zahrnut do péče o ženu ze strany porodní asistentky. Z výzkumů vyplývá, že otcové jsou nedostatečně podporováni na změnu jejich životů. Porodní asistentky by se měly více věnovat pocitům mužů (Fägerskiölt, 2008; Riya, Shynee, 2012; Plantin, Olukoya, 2011).

1.3.2 *Aktivní otcovství a jiné typy otců*

V mnoha odborných textech se setkáváme s aktivním otcovstvím pod pojmem „*fathering*“. V dřívějších dobách bylo zvykem rozlišovat ženské a mužské záležitosti, to se však již netýká současnosti. Když se řekne aktivní otcovství, tak se mnohým vybaví otec, který se věnuje dětem o víkendech, aby si jejich partnerka mohla

odpočinout. Vydělávají peníze, živí rodinu, ale tato vize není zcela správná. V současné době je obvyklé, že rodičovskou dovolenou si berou otcové (Sedláček, Plesková, 2008).

Velice dlouho se vedly diskuse, zda mohou muži pečovat o své dítě stejně jako jejich partnerka. Větší pouto mezi matkou a dítětem bylo v minulosti odůvodněno tím, že péče o dítě navazovala na předporodní období. Současná doba nám přináší i jiné názory. Byly provedeny výzkumy u rodin, kde byla na rodičovské dovolené matka nebo právě muž. Na základě těchto výzkumů se zjistilo, že děti nerozlišují důležitost pohlaví osob, které o ně pečují. Jestliže se děti cítily ohrožené, hledaly bezpečí u osob, které o ně pečovaly. Nehraje důležitou roli to, kdo se o ně stará, ale kdo jim pomáhá uspokojovat potřeby. Pro dítě se tedy může stát nejvýznamnější osoba téměř každý, například chůva (Sedláček, Plesková, 2008).

Pokud se v devadesátých letech otec rozhodl jít na rodičovskou dovolenou, bylo to zcela z výjimečných důvodů. Do současnosti se mnohé změnilo. Již se nedělají takové rozdíly mezi mužem a ženou, jsou si právně rovni. Stejně tak jako ženy mají muži právo po dobu pěti měsíců věku dítěte na udržení pracovní pozice. Bohužel jsou ještě nerovnosti ohledně finanční podpory během péče o dítě a zůstávající hranice věku pro odchod do důchodového pojištění, ale je předpokladatelné, že i tyto nedostatky se odstraní (Sedláček, Plesková, 2008).

V Americe jsou si mnohdy mladí otcové vědomi toho, že mají ženu, která je vzdělanější, pracuje a dokonce i více vydělává. Ale také si hlavně uvědomují, že oni nemusí být pouze jako živitelé rodiny, ale že mají důležitou roli ve výchově, naslouchání a starání se o dítě. Že to je mnohdy o výměně plenek, vaření a domácích pracích. Hlavně si jsou vědomi, že jde o jejich přítomnost. Většina mužů je spokojena se svou prací. Je pro ně stejně důležité pracovat, jako pečovat o děti (Harrington, 2011).

Když se řekne „dobrý otec“, mělo by se nám vybavit několik aspektů. Takový otec by měl poskytovat lásku a jistou citovou podporu, měl by být zahrnut a být přítomen v životě dítěte, být učitelem, průvodcem a „koučem“. Měl by poskytovat disciplínu, finanční bezpečnost, být součástí každodenních úkolů, týkající se péče o dítě. Velký vliv na aktivitu otce má podpora partnerky (Harrington, 2011).

Jak uvádí ve své knize Steve Biddulph (2007), aby se muži mohli stát dobrými otci, musí se odtrhnout od starších způsobů chování. John Lee popsal špatné typy otců, které se vyskytovaly v minulosti. Otec - král byl otec, který se celý den věnoval tvrdé práci. Když se vrátil domů, jeho žena i děti mu plnily jeho přání. Takový otec jen rozkazoval a nesměl být rušen. Ve výchově se začleňoval pouze v případech, kdy se jednalo o přidělení trestu, či odpuštění. V dnešní době takového otce popisují věty, vyhrožující jeho příchodem domů jako například „*počkej, až se vrátí táta z práce*“ (Biddulph, 2007).

Kritický otec byl typ, který se aktivně zapojoval ve výchově, ale nebyl vhodným vzorem. Jestliže se mu nedařilo například v práci nebo věci neodpovídaly jeho představám, svou rodinu urážel a ponižoval (Biddulph, 2007).

Pasivní otec se nezapojoval do chodu rodiny. Všechny povinnosti, úkoly a oprávnění přenechal na své ženě. Občas se omlouval za svou neúčast v rodinném životě, ale to bylo jediné, co udělal. Jestliže se řešila vážná situace, tak se vzdálil k televizoru, alkoholu, novinám či jiné aktivitě. Děti mu toto chování nedokázaly odpustit (Biddulph, 2007).

Nepřítomný otec se zabýval zejména svou prací, kariérou. Byl to aktivní typ člověka, ale nezapojoval se v rodině, pouze v zaměstnání. Brzy ráno odcházel z domu a pozdě večer se vracel. Nepodporoval své děti v jejich koníčkách, nechodil na jejich koncerty, či jiná představení. Svě děti většinou uplácel dobrotami nebo jinými dary (Biddulph, 2007).

2 Cíle a výzkumné otázky

2.1 Cíle práce

1. Zjistit, jakým způsobem podávala porodní asistentka informace budoucím otcům a co pociťují jako deficit na přípravě od porodní asistentky.
2. Zjistit, z čeho měli budoucí otcové největší obavy, kde hledali informace, rady a pomoc.
3. Zjistit, zda byla účast na předporodním kurzu pro otce účelná.

2.2 Výzkumné otázky

1. Jaké techniky užívala porodní asistentka k informování budoucích otců a co otcové pociťují jako deficit na přípravě od porodní asistentky?
2. Z čeho měli budoucí otcové největší obavy a jakými způsoby hledali informace, rady a pomoc?
3. Byla pro otce účast na předporodním kurzu účelná?

3 Metodika a charakteristika výzkumného souboru

3.1 Metodika

Ke zpracování výzkumného šetření bakalářské práce byla použita kvalitativní metoda sběru dat. Polostrukturované rozhovory byly soustředěny do 9 tematických okruhů vlastní konstrukce, z toho 6 tematických okruhů bylo zaměřeno na období před porodem a 4 tematické okruhy na období po porodu (Příloha č. 1). Rozhovory byly uskutečněny v období 4 – 5 týdnů před termínem porodu a 2 – 4 týdny po porodu. Možnost poskytnutí rozhovorů potvrdili muži ústním souhlasem, stejně tím potvrdili možnost zveřejnění některých osobních údajů jako je věk, nejvyšší vzdělání a počet členů v rodině. Nahrané rozhovory byly přepsány a analyzovány. Základem k provedení výzkumného šetření byly teoretické poznatky a ústní souhlas dotazovaných mužů. Výzkumné šetření bylo provedeno v měsících leden až březen 2015.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Pro praktickou část bakalářské práce byl vytvořený jeden výzkumný vzorek. Tvořilo ho 10 respondentů – mužů, výběr respondentů byl náhodný a technikou snow ball. Kritérium pro zařazení do výzkumného vzorku bylo narození jejich prvorozeného potomka, zúčastnění se předporodního kurzu v Českých Budějovicích a také ochota spolupracovat. Výzkumný vzorek tvořili muži, kteří těhotenství se svou partnerkou plánovali i ti, kteří ho neplánovali. Schůzka byla uskutečněna po emailové domluvě s konkrétním respondentem.

4 Výsledky

V této části bakalářské práce uvádíme rozhovory s otci, kteří navštívili předporodní kurzy a čekají prvorozeného potomka.

4.1 Rozhovory s otci

Rozhovor č. 1

Pan Bedřich, 27 let, pochází z rodiny, která se skládá ze 4 členů. Narodil se jako druhý a má starší sestru. Pochází z města, jeho nejvyšší vzdělání je střední škola zakončená maturitou.

O těhotenství se s manželkou snažili už přibližně rok a po určitých vyšetřeních a užívání předepsaných léků se podařilo jeho manželce nakonec otěhotnět. Tuto radostnou zprávu se dozvěděl od manželky jedno ráno, když šel připravit snídani do postele. *„A když jsem se vrátil zpět i se snídaní, měl jsem na nočním stolku v taštičce jako dárek schovaný těhotenský test a dopis“.* Bylo to krásné a velice dojemné. Oslavili to společnou večeří a přibližně po 4 týdnech si udělali dovolenou po České republice naposledy ve dvou. Bedřich se chtěl účastnit porodu a hlavním důvodem proč se tak rozhodl bylo, aby byl podporou pro manželku a měl dohled nad celou situací. Z vyprávění vyplynulo, že od známých mají kladné, ale i negativní zkušenosti s porodnicí. S příchodem jeho prvorozeného syna si byl vědom, že už nebudou mít s manželkou na sebe tolik času, jak byli zvyklí a že je čeká spousta povinností a péče o syna. Otcovství bere jako další životní kapitolu, ve které je samozřejmostí mít méně času na své koníčky. Není zastáncem stát se „*prvotcem*“ ve věku 35 let a více. Tušil, že se jeho osobnost nezmění nijak zvláště, jen se pouze nebude tolik dívat na své potřeby ale více na potřeby svého syna a bude za něho mít zodpovědnost. Co se obav týkalo, přemýšlel nad otázkou intimního života s partnerkou po porodu. Jeho známí mu říkali, že se jim jako páru, změní intimní život, pokud se bude účastnit porodu. *„Já se toho nebojím, ale nevím, co je na tom pravdy,“* řekl se smíchem. S tím, že jim odpadne možnost cestování a výletů jako byli do doby před porodem zvyklí, jsou smířeni. Naopak se velice těší na procházky s kočárkem a jak uvidí syna vyrůstat. Nad tím, že by

šel on sám na rodičovskou dovolenou, vůbec nepřemýšlel a je toho názoru, že by to měla být právě žena, kdo se stará o děti a muž by měl pracovat a vydělávat peníze. Svou roli po porodu si představoval tak, že se bude snažit manželce pomáhat ve všem, co to půjde. Přebalování, vaření a jiné domácí práce mu problém nedělají. „*A ze začátku po porodu půjdu i na paragraf, abych pomohl doma.*“

Bedřich uvedl, že na předporodním kurzu, který absolvoval, se dozvěděl mnoho věcí, které nevěděl. Porodní asistentka jim pustila video a přednášela s pomocí prezentace. Věnovala se zejména porodu a potřebným informacím okolo tohoto tématu. Na porod se cítil připravený ještě před tím, než předporodní kurz navštívil, ale měl lepší pocit, že se něco nového dozvěděl. Informace byly předány jak ženám, tak i mužům. Jako hlavní deficit Bedřich považuje první pomoc. Chyběly mu zde informace na toto téma. Již ze svých zkušeností si je vědom, že je to téma, které by se nemělo zanedbávat. Proto by navrhoval, aby se předporodní kurzy více zaměřily na první pomoc a péči o dítě po příjezdu z nemocnice.

Bedřich se účastnil porodu. Věnovala se jim porodní asistentka, u které absolvovali předporodní kurz, což jim udělalo radost. Cítili k ní absolutní důvěru a připadali si bezpečně. Když cokoliv nevěděl, zeptal se a bylo mu vstřícně zodpovězeno. Porod byl pro něho velice emotivní. Měl strach o manželku, cítil spoustu adrenalinu ve druhé době porodní, poté následovala velká úleva a pocit štěstí. První myšlenka, která Bedřicha napadla hned po porodu byla, že je syn „*nějaký pomačkaný*“. Cítil se velice šťastný, že je syn už na světě a že to společně zvládnou. Po porodu se obával, zda bude dobrý otec a zda tuto roli zvládne. V období po příjezdu manželky a syna domů si vzal placené volno pro otce po porodu. Snaží se své ženě maximálně pomáhat a nahradit čas, který věnuje své práci. Chce, aby si jeho žena odpočinula, protože ví, jak náročná je péče o syna. Obavy, které se týkaly intimního života, se nenaplnily. S tím, že určitou dobu bude tato potřeba omezená, předem počítal. Na svou ženu po porodu hledí s úctou a obdivem.

Když si Bedřich není s něčím jistý, pomoc hledá nejvíce u kolegů v práci, kteří mají malé děti a větší zkušenosti. Je si vědom, že ne vždy jsou na internetu pravdivé informace. Těhotenství plánovali již dříve, tudíž by dobu těhotenství neměnil. Jako

pozitiva otcovství udává svůj vnitřní pocit, že může jít někomu vzorem a předávat své životní zkušenosti. Negativa zatím žádná nenašel a doufá, že pokud najde, tak jich bude minimum.

Rozhovor č. 2

Pan Jan, 30 let, pochází ze tříčlenné rodiny, je tedy jedináček. Bydlí ve městě a jeho nejvyšší vzdělání je vysokoškolské.

Uvedl, že má svůj životní plán, kde na prvním místě je vzdělání, poté byt, svatba, první auto, dítě a dovolená. Vše mu zatím vychází, proto odpověď na otázku, zda plánovali s manželkou těhotenství, odpověděl „*ano, bylo.*“ Na základě tohoto plánu v danou dobu měl jistě tušení o těhotenství své ženy, protože se u nich doma objevilo balení s kyselinou listovou. „*Dny ubíhaly, lahvička zůstávala, obsah pomalu mizel, na toaletě uložené balení Always zůstávalo netknuto. Až mi jednoho dne žena mé podezření potvrdila.*“ Jeho manželka mu své těhotenství oznámila skrze zanechaný dopis, u kterého byla přiložena fotka z ultrazvukového vyšetření. Jan byl už předem rozhodnutý účastnit se porodu. „*Nejsem žádný nadšenec, který na porodní sál poběží s mobilem v jedné ruce, zrcadlovkou v druhé ruce, na čele nasazenou GO PRO kameru a úsměv od ucha k uchu. Po pravdě si myslím, že budu mít co dělat sám se sebou. Pohled na mou ženu v bolestech a nedej Bože kapku její krve, mi neudělá dvakrát dobře,*“ uvedl s mírnými obavami v hlase. Ale přesto si nedovedl představit, že by svou ženu nechal u porodu samotnou. Byl si vědom, že zřejmě nastane určité omezení dosavadního způsobu jejich života po porodu jejich dítěte, ale obavou by to sám nenazval, protože s tím předem počítal a bral to jako věc, která prostě musí být. O změnu své osobnosti strach neměl. „*Fakt, že mi přibude mnoho nových povinností a ubude nějaké to soukromí, neberu jako důvod, že bych se měl nějak radikálně změnit v mém chování či jednání. Otázka výchovy je věc druhá, to bude novinka.*“ Jan se obával porodu a o zdraví jeho ženy a dítěte. Dále se bál prvních dnů po příjezdu manželky a potomka z porodnice. Netěšil se na své první přebalování. Jinak z ničeho nijak zvláště obavy neměl. Těšil se na všechno ostatní, co se jeho dítěte týče. S příchodem jeho potomka očekával oslavu, velký úklid domácnosti před propuštěním

z porodnice, první společná fotka doma, první přebalování, „*učení se, jak na to všechno,*“ spánkový deficit, „*pocit, že se opravdu těším do práce,*“ a velkou zodpovědnost. Svou roli po porodu si představoval tak, že oznámí všem známým narození jeho dítěte, nafotí několik fotek do mobilu a poskytne absolutní podporu pro jeho ženu. S manželkou vážně uvažovali nad tím, že by Jan zůstal na rodičovské dovolené. Hlavním stanoviskem byla výše jejich platů. Pokud by výchova měla být na Janovi, tak by jeho žena byla na mateřské dovolené 6 – 12 měsíců a poté by nastoupil on. „*Rodičovskou dovolenou u muže vnímám jako něco naprosto normálního, ten jen nekojí, jinak je schopný při péči o dítě všeho, čeho žena.*“

Předporodní kurz byl z jeho pohledu logicky cílený ženám, ale i pro něho byl přínosný. Dozvěděl se informace, které potřeboval. Přednáška byla koncipována jako monolog s možností okamžitých dotazů. Na konci přednášky měl i on sám nějaké dotazy, které mu byly zodpovězeny, přesně podle jeho představ. Jako deficit na předporodním kurzu nic neshledal. „*Co jsem já, jako jeden takový budoucí otec chtěl slyšet, jsem slyšel (kde se hlásit při příjmu, co bude následovat, jak je to s přítomností otce u porodu, co se děje poté, péče o dítě ze strany zdravotnického personálu po dobu přítomnosti v porodnici, jak jsou nastaveny návštěvní hodiny, možnost nadstandardních pokojů).*“ Podle jeho názoru by bylo zbytečné na předporodním kurzu nějak detailně probírat domácí péči o dítě. Od těchto rad jsou prý babičky, internet nebo individuální návštěva porodní asistentky. Na porod se připravený necítil, ale nebyla to chyba předporodního kurzu. Měl dojem, že jeho na porod nic nepřipraví. „*Samozřejmě vím, že je u porodu krev a křik. To беру, ale horší je pro mě vědomí, že se to bude týkat někoho, koho mám rád. Adrenalin snad udělá své.*“ dodal se smíchem. Na kurzu by tedy nic neměnil.

Jan se porodu účastnil i s obavami, jak to všechno bude zvládat. Po celou dobu porodu se o ně starala jedna porodní asistentka, což jim bylo velice příjemné i z hlediska soukromí. Janovi se příliš porodní asistentka nevěnovala, ale sdělila mu potřebné informace a to mu stačilo. První otázka po porodu byla, zda se narodila dcera nebo syn. Pohlaví dítěte si v těhotenství říci nenechali. Se smíchem dodal, že teď už chybí v jeho životním plánu jen dovolená. Okamžik, když se mu dcera narodila,

nedokázal slovy ani popsat. Byl to pro něho velký pocit štěstí a obdiv směřující k jeho ženě. Jako další ho napadly nákupy, co je třeba dokoupit. Byl prý velice natěšený na chvíli, kdy si dceru a ženu poveze domů. Po porodu neměl téměř žádné obavy, kromě stavu jeho ženy a dcery. U porodu zaujal pozici podpory pro jeho ženu, aby v této situaci nebyla sama. Doma se aktivně zapojuje do péče o dceru. „*První přebalování máme za sebou. Nejprve mi manželka ukázala, co a jak a pak už byla řada na mně. Sice mi to trvalo déle, ale zvládl jsem to. Tak nějak se teprve všechno učím. Holky jsou doma teprve krátkou dobu, ale chci se naučit všechno, abych to zvládal sám a umožnil tím ženě, aby mohla také na chvíli vypnout.*“ Obavy z přebalování a porodu byly na místě, ale obě situace zvládl. „*Mě by na porod asi nic nepřipravilo, to si prostě člověk asi musí zažít na vlastní kůži a pak bude aspoň trochu tušit, co ho čeká příště. Nebo aspoň to je můj případ.*“ S asistentkou u porodu byli Jan i jeho manželka spokojení.

Pokud si neví rady, hledá pomoc u jeho matky, manželky a kamarádů. U porodu se dotazoval porodní asistentky. Za negativum otcovství nepovažuje nic. Myslí si, že pokud se člověk chce stát otcem, tak i s určitými změnami, které k tomu patří. Pozitiva vidí hlavně na své nové životní roli a úplné rodině.

Rozhovor č. 3

Pan Stanislav, 29 let, narodil se jako druhý syn. Pochází z města, nejvyšší dokončené vzdělání má střední s maturitou.

Těhotenství s jeho partnerkou plánovali. Oznámení, že bude otec, pro něho bylo největší překvapení a byl velice šťastný. Jeho manželka mu tuto novinu oznámila po telefonu, když si udělala několikátý těhotenský test a ten byl pokaždé pozitivní. Stanislav se rozhodl být přítomen u porodu. Jediné co by mohlo jeho rozhodnutí vyvrátit bylo, pokud by si to jeho žena nepřála. „*Myslím si, že v dnešní době je to pomalu povinnost, aby muž byl u porodu. Já chci být hlavně ženě oporou.*“ Stanislav doufal, že s narozením jeho syna ho čekají hlavně pozitivní věci. Obavy z omezení života neměl, uvedl, že pokud by je měl, tak si neplánuje stát se otcem. Podle jeho úsudku se on sám nijak zvláště měnit nebude, jen bude o mnoho starostlivější. Žádné

obavy ho před porodem netížily, těšil se zejména na syna, na společně procházky a na pohled na jeho ženu, jako na matku jejich syna. Stanislav nikdy neuvažoval nad tím, že by to byl právě on, kdo by šel na rodičovskou dovolenou. Jelikož je a nadále bude živitelem rodiny. Svou roli po porodu si představoval hlavně jako pomocnou ruku pro ženu, hlídat syna a zajišťovat finanční stránku.

Předporodní kurz ohodnotil kladně, byl pro něho přínosný, ale také uvedl, že pro jeho ženu určitě více, jelikož jim bylo věnováno více seminářů. Předporodního kurzu se účastnily pouze 4 páry, pocíťoval v určitých tématech více pozornosti pro budoucí otce od porodní asistentky. Porodní asistentka přednášela pomocí prezentace a videí. Stanislav nepovažoval nic, co by mu na kurzu chybělo. Díky předporodnímu kurzu se cítil připraven na porod i na období po něm.

Stanislavova žena si přála, aby u porodu byl, takže se porodu účastnil na přání jak jeho, tak i jeho manželky. Porodní asistentka pozornost věnovala hlavně jeho manželce a jemu téměř vůbec. U porodu se cítil odstrčeně, vyčerpaně a bezmocně. Bylo to způsobeno hlavně tím, že jeho žena měla velké bolesti a porod byl příliš dlouhý dle jeho mínění. První co ho napadlo po porodu, byla myšlenka věnovaná jeho ženě. Díval se na ni s úctou a pokorou, protože zvládla takto náročnou situaci. Obával se jen, zda je syn v pořádku. Doma se snaží co nejvíce manželce pomáhat s péčí o syna i o domácnost. „*Velice rád vařím, takže hodně často dělám večeře a tím umožním ženě trochu odpočinku*“. Stanislav před porodem obavy neměl, ale jistá očekávání ano. Uvedl, že se všechna naplnila a je velice šťastný otec. Když znova hodnotil předporodní kurz, měl stále stejný názor. Nic by na něm neměnil, informace mu přišly dostačující a na porod byl připravený. To, jak se cítil a že se mu porodní asistentka příliš u porodu nevěnovala, jí neměl za zlé. „*Chápal jsem, že porod není o mně, ale o ženě a dítěti*“.

Hlavním zdrojem informací v nesnázích a chvílích, kdy si chtěl informace doplnit či objasnit, byl internet. Na otázku, zda těhotenství přišlo ve správný čas, odpověděl „*pokud je člověk schopen se o dítě postarat, a to i po finanční stránce, je věk 18 – 45 let optimální*.“ Pohled na partnerku a jejich vztah se nijak nezměnil. Ani v zaměstnání nepocítil žádné změny. Otcovství zatím nijak nehodnotil, protože nevěděl, co se ještě časem změní.

Rozhovor č. 4

Pan Kryštof, 31 let. Jeho rodina se skládá ze 4 členů. Narodil se jako první. Pochází z vesnice a jeho nejvyšší vzdělání je vysokoškolské.

S partnerkou toto těhotenství neplánovali. V dobu, kdy se prokázalo, že je Kryštofova partnerka těhotná, se znali teprve krátkou dobu. Proto z této informace byl velice překvapený. *„Smál jsem se, měl jsem smíšené pocity, ale byl jsem za to rád.“* Nijak zvláště emoce nedával najevo, docházela mu tato informace postupně. V každém případě se začal zajímat o jejich společnou budoucnost. Začal rekonstruovat dům, do kterého se chtějí společně přestěhovat hned, jak to bude možné. Kryštofa tížily částečné obavy ohledně omezení svobody. Jelikož s partnerkou ještě neměli společné bydlení, byli oba zvyklí na své soukromí a věnování se svým koníčkům. Kryštof tušil, že se s příchodem jeho prvorozené dcery částečně změní i jeho osobnost, ale ne nějak výrazně. Obával se, zda bude dobře plnit svou roli otce. Hlavní na co se těšil a nadále těší je, až dcera bude trochu větší a budou mít nějaké zážitky z prvních krůčků, slov a dalších významných událostí. Svou roli po porodu si představuje tak, aby byl nápomocen své partnerce, pomáhal jí s péčí a tím jí mohl dopřát čas na seberealizaci. Kryštof se chtěl zúčastnit porodu ze své vlastní vůle. *„Myslím si, že je to lepší pro následný vztah k dítěti a třeba by to alespoň mohlo pomoci partnerce.“* Nikdy neuvažoval nad tím, že by to byl právě on, kdo by byl na rodičovské dovolené a ani by to sám nechtěl. *„Jinak na to mám názor, že kdo o to stojí, proč by si to nemohl s partnerkou prohodit.“*

Předporodní kurz, který navštívil, byl prezentován formou monologu, pomocí videa a darováním brožury. Kurz Kryštofovi poskytl informace, které očekával. Jako deficit považoval málo rad ohledně šestinedělí. Proto by jako návrh jak vylepšit předporodní kurzy uvedl právě tuto oblast, na kterou se necítil příliš připravený. *„Postupem času si člověk dovednosti osvojí, ale ty první dny a týdny budou asi krušné.“* Na porod se cítil připravený. Celkový dojem z předporodních kurzů byl kladný a hodnotí ho jako přínosný.

Kryštof se porodu účastnil. Bohužel porod po několikahodinovém trápení jeho partnerky v bolestech skončil císařským řezem. Jako první, co Kryštofa napadlo, byla

myšlenka, že přivedl na svět další život s člověkem, kterého miluje i přes to, že to bylo po krátké chvíli jejich známosti. Samozřejmě neunikla myšlenka, jestli je dcera v pořádku a jak dlouho bude trvat rekonvalescence jeho partnerky. U porodu se jim věnovala jedna porodní asistentka, která Kryštofova informovala zejména v oblastech, jak pomoci partnerce od bolesti, že ji může doprovázet do sprchy, aby neuklouzla, vlhčit rty a podobně. U porodu se Kryštof cítil příjemně, protože se mohl zapojit do péče o svou partnerku a nepřipadal si zbytečný. Mrzelo ho, že první doba porodní trvala tak dlouho a když nastaly komplikace, že se muselo přistoupit k císařskému řezu. *„Nedovedu si představit, že bych v tom nechal partnerku samotnou.“* Byl šťastný, že vše dobře dopadlo. V době po porodu probíhala stále rekonstrukce domu, do kterého se měli všichni tři v brzké době stěhovat, proto se Kryštof věnoval hlavně této aktivitě. Ale pokud byl doma, aktivně se zapojoval v domácnosti i v péči o dceru. *„Mé obavy se vytratily postupně s prvním chováním a přebalováním. Řekl jsem si, že to zkrátka zvládnou.“*

Na otázku, zda se cítil díky předporodnímu kurzu připravený na toto období, odpověděl, *„docela ano, ale otcovství je těžká životní etapa, kde si musí přijít každý sám, jak na ni.“* Jestliže si nebyl jistý a hledal rady, zvolil nejprve svou matku, partnerku a v poslední řadě internet. I přesto, že neplánoval s partnerkou těhotenství na začátku jejich známosti, je šťastný, že se jim dcera narodila zdravá a společnými silami to zvládnou. Partnerku po porodu považuje za velice silnou osobnost, která zvládla vypjatou situaci u porodu na výbornou. V zaměstnání pocítuje mírnou změnu ohledně nižší výkonnosti oproti dřívějším zkušenostem. Na otcovství neměl určitý názor, co je kladné a co negativní. Podle něho se všechna pro a proti doplňují, *„ale je to změna, na kterou si muž rád zvyká.“*

Rozhovor č. 5

Pan Tomáš, 24 let, pochází ze šestičlenné rodiny, narodil se jako první, pochází z vesnice. Nejvyšší vzdělání, které dostudoval, je vysokoškolské.

S partnerkou toto těhotenství plánovali. Znají se několik let a jsou zastánci stát se mladými rodiči. Partnerka mu toto překvapení oznámila, když připravila večeři

při svíčkách a po jídle mu podala fotku z ultrazvuku. Byl z toho velice překvapený i přesto, že to plánovali. Z této informace byl opravdu nadšený, protože těhotenství vyšlo dříve, než čekal. Tomáš se nechtěl účastnit porodu, ale jeho rozhodnutí by se změnilo, pokud by si to přála jeho partnerka. S příchodem narození syna má určité představy o změně jeho života. Neobával se, že by ho dítě omezovalo, počítal předem s tím, že se jeho život změní. Příchod dítěte na svět bral jako nový životní krok. „*Začnu více myslet na rodinu a dítě. A méně na sebe.*“ Měl ale jisté obavy ohledně své role otce, aby vše zvládl a byl pro rodinu opora. Těšil se zejména na okamžik, až budou všichni tři doma a on si bude užívat své rodiny. Na rodičovskou dovolenou se nechystá, nad tímto tématem se zamýšlel, ale usoudil, že by si nedovedl představit, že by rodinu živila žena a ne muž. Svou roli po porodu si představoval jako živitele rodiny a oporu pro partnerku.

Předporodní kurz Tomášovi pomohl hlavně s jistotou. Porodní asistentka byla dle jeho názoru velice profesionální. Nechávala kolovat různé prospekty týkající se druhé doby porodní, pouštěla video, svou přednášku měla doplněnou prezentací s obrázky, což Tomášovi pomáhalo udělat si aspoň nějakou představu o tom, co ho čeká. „*I přesto, že se snažíte zjistit všechno, nic vás nepřipraví na realitu.*“ Jako deficit nic nepocíťoval, kurz byl pro něho přínosný.

Tomáš se po dohodě se svou přítelkyní porodu neúčastnil. První co ho napadlo, když mu partnerka volala bylo, zda jsou oba v pořádku. „*Možná mě i trochu mrzelo, že jsem u toho nebyl, ale bál jsem se víc toho, že bych to nezvládl.*“ Když poprvé viděl syna, obával se, aby mu neublížil špatnou manipulací. V péči o syna se zapojuje, ale zatím jen v občasném přebalování a chození na procházky. Tomáš se spíše těší, až syn bude začínat chodit.

Když znovu hodnotil předporodní kurz a srovnával ho s realitou, tak uváděl téměř to samé co před porodem. „*Teoretická část je vždy jiná než praktická, ale přesto jsem se cítil více připravený.*“ Když si nevěděl s něčím rady, chodil se ptát své partnerky, jelikož si přečetla mnoho knih ohledně těhotenství a péče o dítě. Jinde pomoc nehledal a snažil si poradit sám. Otcovství by za žádnou cenu nechtěl odkládat na pozdější věk, pouze pokud by nastaly komplikace, kdy by nemohla partnerka otěhotnět. Vztah

k partnerce po porodu pociťuje silnější. Vzniklo mezi nimi větší pouto. V zaměstnání žádné změny nepociťoval. Na otcovství viděl velké pozitivum to, že jeho život dostal nový smysl. Negativum shledával v nedostatku času na seberealizaci, „*že mi to bude brát čas, jsem věděl předem, jen ne v takové míře. Ale je to přece můj syn a jsem tu pro něho.*“

Rozhovor č. 6

Pan Karel, 35 let, pochází ze čtyřčlenné rodiny, má mladšího sourozence. Pochází z vesnice, vystudoval střední školu bez maturity.

S partnerkou toto těhotenství neplánovali. Partnerka mu své těhotenství oznámila po jeho příjezdu z práce. „*Běžela za mnou a mávala mi fotkou z ultrazvuku před očima. Upřímně jsem si z toho musel dát panáka,*“ řekl se smíchem. Karel má rád děti a chtěl se stát otcem, ale tato informace ho překvapila, protože se svou partnerkou byl ve vztahu jen půl roku. Porodu se měl v plánu účastnit, jelikož to bylo přání jeho partnerky, ale on se tomu nebránil. S příchodem svého potomka si představuje zejména plenky, radost, smích a zodpovědnost. Obavy z omezení života nemá, „*vyřádl jsem se v mládí, takže budu poslušný partner.*“ Domníval se, že se jeho osobnost po porodu změní, jelikož bude mít zodpovědnost za své dítě. Jisté obavy pociťuje v péči o syna, aby tuto stránku zvládal. Nad rodičovskou dovolenou přemýšlel jen minimálně. Nebránil by se tomu, pokud by jeho žena vydělávala podstatně více peněz než on, ale více se nad tím nezamýšlel. Po porodu si představoval, že si v práci zařídí dovolenou, aby byl partnerce stále nápomocen.

Karel byl rád, že se předporodního kurzu účastnil. Pomohlo mu to udělat si představu o porodu. Jako deficit pocítil malou pozornost budoucím otcům od porodní asistentky. Obával se, že bude u porodu zbytečný a aby tam nepřekážel. „*Jsem rád, že jsem se předporodního kurzu účastnil, беру ho jako přínosný. Jen bych určité věci ještě vylepšil.*“ Porodní asistentka úvodem poučila otce, co si mají vzít do porodnice, pustila video, věnovala otcům brožuru a dále pokračovala formou monologu s možností dotázat se na nejasnosti. „*Mně by více vyhovovalo, kdyby asistentka vysvětlovala určité věci detailněji než darování brožur, které stejně málokdo čte. Určitě bych také otcům*

věnoval více času než jen půl přednášky.“ Karel má rád jistou diskrétnost, proto se na předporodních kurzech příliš nedoptával na informace, které ho ještě zajímaly. Na porod se cítil relativně připravený, ale mnoho věcí mu musela doma objasnit partnerka.

Karel přišel k porodu přibližně hodinu před samotným porodem jeho syna. Když se mu syn narodil, byl plný emocí. *„Byl jsem celý rozklepaný a úplně udivený, že moje partnerka po takovém výkonu má sílu se usmívat. Skoro jsem se za sebe styděl, protože jsem se nezmohl na slovo. Po chvíli jsem jí poděkoval za to, jak krásného syna nám porodila.*“ Porodní asistentka se mu u porodu příliš nevěnovala, připadal si tam navíc a byl z toho nesvůj. Před porodem se cítil na porod připravený, ale realita mu ukázala trochu jiný pohled, než který si představoval. Vinu nedával předporodnímu kurzu, uvědomoval si individualitu zvládání takto emotivních situací. První obavy, které ho po porodu zaplavily, se týkaly zdraví jeho partnerky a syna. Po příjezdu partnerky a syna z porodnice si vzal Karel v práci dovolenou, aby se mohl co nejvíce věnovat rodině. S přebalováním a koupáním neměl sebemenší problém, proto s tím často partnerce pomáhá. Doma často vaří a občas i uklízí, snaží se tím partnerce ulehčit práci. Báł se, zda se bude umět o syna starat, ale veškerou péči zvládá, tudíž může partnerce umožnit více času na sebe a přátele.

Pomoc ohledně rad jak pečovat o syna hledal zejména na internetu a u jeho matky. Před porodem uvedl, že by si představoval, aby porodní asistentka věnovala otcům více času na předporodním kurzu a za tímto názorem si stále stál i přes to, že své dovednosti zvládá. Ačkoliv bylo těhotenství neplánované, je Karel velice rád, že se stal otcem právě v tuto dobu. Pozitivum na otcovství shledal, že může být někomu vzorem, jelikož sám vyrůstal bez otce. *„Největší pozitivum je, být táta a je jedno jaké zkušenosti máte z primární rodiny.*“

Rozhovor č. 7

Pan Martin, 32 let, vyrůstal v pětičlenné rodině, narodil se jako prvorozený syn. Od svého narození bydlí ve městě, ale prarodiče pocházejí z vesnice, tudíž zná život jak na vesnici, tak ve městě. Vystudoval střední školu, kterou zakončil maturitou.

S partnerkou těhotenství do budoucna plánovali, ale když se oba tuto novinu dozvěděli, byli z toho v šoku. „Říkám šok, ale určitě byl příjemný a oba nás to mile překvapilo. Byly to pro nás oba nepopsatelné pocity štěstí, nadšení a já byl dojatý. V tu chvíli se mi začalo honit hlavou, co všechno musím pro rodinu zařídit a připravit.“ Nad otázkou, zda se Martin bude chtít účastnit porodu, velmi vážně přemýšlel po celou dobu těhotenství. Věděl, že v tuto chvíli nechce partnerku nechat samotnou, ale také si byl vědom, že krev a zdravotnické prostředí mu nedělají dobře. Byla pro něho také nemyslitelná představa nechat partnerku trápit se v bolestech samotnou. „Zkrátka si nedokážu představit to, že nefunguju jako psychická podpora a ani to, že vidím porod. Takže si myslím, že s partnerkou budu po celou první dobu porodní a pak se někam uklidím a vrátím se, až bude po porodu. Ale kdo ví, třeba to dopadne úplně jinak, možná, že v sobě v tu chvíli najdu aspoň trochu kousek odvahy a zůstanu u ní.“ S příchodem jeho dítěte na svět si představoval velký pocit štěstí a radosti. Počítal se změnou dosavadního životního stylu. Jelikož Martin podniká, nebojí se ani s potřebným přizpůsobením času své rodině a nevidí v tom problém. Po porodu se chce zapojovat do péče o dítě, aby mohl partnerce ulevit a pomoci. Že nastane určité omezení svobody, pro Martina neznamena přestat komunikovat se svým okolím a přáteli. S partnerkou se vždy dokázali na takovýchto věcech domluvit a udělat kompromisy. Nad změnou své osobnosti nijak zvláště nepřemýšlel. Martin se obává prvních dní ve třech. Jak bude zvládat péči a zda porozumí tomu, proč jeho dítě pláče. Těší se na svou roli otce a rodiče, na společné chvíle, nové zážitky a na celý život se svým potomkem. Rád by si vyzkoušel rodičovskou dovolenou, ale jen na týden, aby si zkusil, jaké to je být 24 hodin v pohotovosti. Byla by to jistá zvědavost, zda by to sám zvládl. Je zastáncem názoru, aby tuto roli plnila žena a muž se staral o rodinu po finanční stránce.

Na předporodním kurzu se Martinovi líbilo, ale spoustu věcí, které se zde dozvěděl, měl již nastudované z internetu, proto byl názoru, že by se obešel i bez něho. Porodní asistentka přednášela na základě svých osobních zkušeností, měla připravené prezentace a brožury, které si mohli všichni prohlédnout. Martin se na porod necítil připravený, ačkoliv měl nastudované věci z internetu a měl za sebou absolvovaný předporodní kurz. Uvítal by, kdyby se na předporodním kurzu dozvěděl více informací o dítěti, aby věděl

co a jak po příjezdu domů s dítětem z porodnice. „*Také by bylo super vidět samotný porod na nějakém modelu, ovšem jestli vůbec nějaký takový existuje.*“

Martin nakonec v sobě našel odvalu a byl přítomen u celého porodu. „*Celou dobu jsem si říkal, že to prostě nedám, že jsem bábovka. Ale věděl jsem, že mě tam přítelkyně potřebuje, že se musím překonat a dát to až do konce.*“ Při pohledu na krev se mu udělalo nevolno, ale zvládl to. „*Nakonec jsem byl rád, že jsem byl po celou dobu přítelkyni na blízku.*“ Porodní asistentku hodnotí velice kladně. Odpovídala na všechny dotazy, byla přátelská a milá. „*Oceňuji, že se věnovala i mně a podporovala mě, že to zvládnou.*“ Jako první věc, o kterou se zajímal po porodu, bylo pohlaví jeho dítěte a zda je vše v pořádku. Péči o své dítě si užívá jak jen to jde a baví ho to. V noci bývá vzhůru s partnerkou, aby cítila oporu z jeho strany. Když vidí, že je partnerka unavená, tak se snaží pomáhat i v domácnosti, aby toho na ni nebylo moc. Obavy, které se týkaly porodu, zvládl. Nad jeho očekávání to výborně zvládala i jeho partnerka, která byla statečná a nevyžadovala žádné prostředky tišící bolest.

Při porovnání reality s informacemi, které měl, uvedl, že se bude cítit připraven až při dalším těhotenství. „*To už budu vědět, co mě čeká a nemine. Předporodní kurz už asi navštěvovat nebudu, protože by to nebylo pro mě přínosné.*“ Veškeré informace o porodu, šestinedělí a péči o dítě si hledal na internetu. Martin svou partnerku po porodu velice obdivuje a přiznal, že se jejich vztah ještě více upevnil. Přesto, že těhotenství přišlo dříve, než čekali, nic by na době, kdy těhotenství přišlo, neměnil. Martin nepocítuje žádné změny ani v zaměstnání. Podle něho je práce podnikatele flexibilní, proto se může předem zařídit, aby byl více doma, když to partnerka potřebuje. Pozitivum na otcovství považuje posunutí o krok dál v jeho životě. Negativum žádné nevnímá.

Rozhovor č. 8

Pan Radek, 32 let, pochází ze čtyřčlenné rodiny a narodil se jako první syn. Celý život žije ve městě a vystudoval vysokou školu.

S partnerkou toto těhotenství plánovali. „*Partnerka přestala brát antikoncepci, ale nečekali jsme, že vše půjde tak rychle. Otěhotněla již po pár dnech.*“ Tuto radostnou

zprávu se dozvěděl bohužel po telefonu, protože byl pracovně mimo domov. Měl velkou radost, protože se obával, že s otěhotněním budou mít problémy. Radek se rozhodl účastnit se porodu, ačkoliv mu zdravotnictví nedělá dobře. Chtěl v takové důležité chvíli partnerku podpořit a prožít to společně. S příchodem svého syna na svět počítal s určitými změnami a měl představu o tom, co ho čeká po porodu. Obavy z omezení života neměl, spíše počítal s tím, že se změní jeho životní náplň. Od otcovství neočekává jakoukoliv změnu jeho osobnosti. Jediná obava, která ho tížila, byla, aby na sebe měli s partnerkou stále dostatek času. Těšil se velice, až se mu syn narodí a na všechno nové, co jim syn do života přinese. Jako svou velkou roli po porodu viděl zejména oporu pro svou partnerku a fyzickou pomoc v péči o syna. S tím, aby byl právě on na rodičovské dovolené, neměl nejmenší problém. *„Myslím, že by bylo pro každého chlapa přínosné si tuto „dovolenou“ vyzkoušet.“*

Radek absolvoval jednu hodinu předporodního kurzu. Dle jeho názoru byla porodní asistentka velice ochotná a profesionální. Informace byly pro Romana předávány ideálním způsobem a to všem naráz s necháním dostatečného množství času na dotazy. Na předporodním kurzu neshledal žádný deficit. Cítil se na porod připravený nejen díky kurzu, ale i jeho partnerky, která mu předávala informace z ostatních seminářů, které byly zaměřené budoucím matkám, z internetu a ze zkušeností přátel. Radek byl s kurzem spokojený a hodnotí ho přínosným z hlediska praktických informací o porodu.

Radek byl přítomen u porodu od příjmu své partnerky. Po celou dobu jejich přítomnosti na porodním sále se jim věnovala porodní asistentka se studentkou. Radek uvedl, že větší pozornost mu věnovala studentka, která s nimi byla téměř v neustálém kontaktu a snažila se vše vysvětlit. Když jeho partnerka porodila, byl velice šťastný. *„Byl jsem velice rád, že ta horší část je za námi. A také jsem byl velice hrdý na partnerku, jak je statečná. Podle mého pohledu je porod opravdový zázrak.“* U porodu se cítil frustrovaně a zbytečně, že nemohl partnerce jinak pomoci. Po porodu se bál syna pochovat, aby mu neublížil, ale porodní asistentka mu vše předvedla a nakonec syna choval už na porodním sále. Doma se zapojuje v péči o syna, ale přiznal, že z koupání má stále respekt. Péče o domácnost není tak intenzivní, jak by si přál, protože pracuje mimo město, ve kterém žije a chodí pozdě ze zaměstnání domu.

Naplnily se Radkovy očekávání a obavy? „*Obavu jsem měl, abychom na sebe měli s partnerkou dostatek času a přiznávám, že toho času je opravdu málo, ale věřím tomu, že se i tato stránka zlepší, až syn trochu doroste a my budeme moci využít i péči jeho babiček.*“

Když měl porovnat informace z předporodního kurzu s realitou, uvedl, že připravit se na porod je velice obtížné, protože každá osobnost je jiná a každý zvládá jinak takto silně emotivní situace. S porodní asistentkou byl spokojený jak na předporodním kurzu, tak i u porodu. Informace, které si potřeboval doplnit, hledal zejména v knihách, u matky a známých. „*Přiznám se, že na kurzu jsem se moc neptal, protože mám rád anonymitu.*“ Na partnerku pohlíží s respektem a úctou, nijak negativně porod jejich vztah neovlivnil. V zaměstnání žádné změny nepocítuje, ale vadí mu, že se vrací pozdě domů a není moc času s rodinou. Dobu, v které přišlo těhotenství, by neměnil. Na otázku, co považuje za pozitiva, či negativa otcovství, odpověděl, „*to asi nedokážu nyní posoudit. Myslím si, že to budu umět zhodnotit, až bude syn větší.*“

Rozhovor č. 9

Pan Pavel, 28 let, vyrůstal ve tříčlenné rodině, sourozence nemá. Celý život žije na vesnici a ani do budoucna to nemá v plánu měnit. Vystudoval střední školu zakončenou maturitou.

Po několikaletém vztahu se s partnerkou dohodli na plánování dítěte. Když se dozvěděl, že bude otcem, byl velice šťastný, ale i trochu překvapený, že těhotenství přišlo brzy po jejich rozhodnutí. „*Najednou jsem si začal uvědomovat, že tímto okamžikem se náš život změní. Už nebudeme jen my dva, ale tři.*“ Velice se těšil, až bude dcera na světě. „*Když mi to přítelkyně oznámila, první co mě napadlo, byla svatba, ale nechci, aby si myslela, že to dělám jen kvůli dítěti.*“ Pavel uvedl, že se porodu bude účastnit na přání své partnerky. Pokud by si přála, aby měla u porodu svůj klid, byl rozhodnutý její přání respektovat. Pokud by však bylo rozhodnutí pouze na něm, tak by určitě chtěl u porodu být. Pavel předpokládal, že po narození dcery bude méně spát a bude více unavený. „*Abych řekl, pravdu, zatím si nedokážu představit, co nás přesně čeká. Ale nechám se rád překvapit.*“ Obavy z nedostatku soukromí

a jakéhokoliv omezení nemá. Se změnou své osobnosti počítal, zejména ve změně jeho priorit. Pavel se těšil na to, jak bude partnerce pomáhat s péčí o dceru a na společné výlety. Báł se prvního chování novorozené dcery a také, zda bude zvládat výchovu, aby nedělal chyby v této oblasti. Rodičovské dovolené by se nebránil, pokud by tato situace nastala. Hlavní kritérium by však byla výše příjmu jeho partnerky. Pavel si svou roli po porodu představoval zejména jako opora pro partnerku. Byl tedy rozhodnutý vzít si v práci dovolenou, aby se mohl doma věnovat partnerce s dcerou a tím tak společně zvládnout první dny doma ve třech.

Pavel se účastnil předporodního kurzu, kde se mu velice líbilo. *„Zkusil jsem párkrát i tělocvik, kde jsme spolu s přítelkyní trochu cvičili, ale to mi moc nešlo. Trochu mě mrzelo, že se tatínkům na předporodním kurzu věnovali tak málo.“* Porodní asistentka se věnovala celé skupině najednou. Přednášela pomocí prezentace a některé situace předvedla nebo ukázala na obrázcích. Za deficit považuje nedostatečné věnování se péči o dítě. *„Uvítal bych, aby si muži mohli nacvičit manipulaci a péči o dítě, jako například chování, přebalování a hlavně koupání.“* Díky kurzu si připadal klidnější, ale připravený na porod se necítil. *„Jsme přece jen muži, tak potřebujeme trochu podrobnější informace a více praktických ukázek, abychom si to dovedli reálně představit.“*

Pavel byl po dohodě s jeho partnerkou přítomen u porodu. Porodní asistentka umožnila co největší soukromí tím, že chodila pouze standardně kontrolovat stav pacientky a plodu, ale o to menší pozornost věnovala jak Pavlovi, tak jeho partnerce. *„Nikdo se nám moc nevěnoval, jen když bylo třeba nějaké vyšetření nebo napojení monitoru. Věnovat se nám začali těsně před druhou dobou porodní.“* Informace, které porodní asistentka podala, byly jen ty nejdůležitější a větší pozornost Pavlovi, jako budoucímu otci nevěnovala. Největší obavy, které ho tížily, byly, zda je vše s dcerou a přítelkyní v pořádku a zda stojí, kde má a nikomu nepřekáží. Cítil se bezmocný, protože nemohl nijak pomoci přítelkyni od bolesti. Ihned po porodu si v práci zařídil dovolenou, aby vše mohl pro partnerku s dcerou doma připravit a po jejich příjezdu domů, partnerce pomáhat. *„Je ze mě táta na plný úvazek,“* uvedl se smíchem, *„moc mě to baví. Chování jsem zvládl už v porodnici a teď doma přebaluju*

a dokonce i koupu. Užívám si to, dokud jsem doma a nemusím chodit do práce.“ V domácnosti se také zapojuje a pomáhá partnerce se vším, o co ho požádá. *„Myslím si, že mé obavy byly oprávněné, ale úplně zbytečné. Sice nám pár dní trvalo, než jsme se všichni tři sehráli, ale myslím si, že nám to už funguje dobře.“*

Informace, které Pavla zajímaly, si získával od kamarádů, co jsou již rodiči, na internetu a v literatuře. Porovnání informací s realitou hodnotil spíše kladně. Navrhoval, aby si muži měli možnost vyzkoušet na kurzu více praktických dovedností, které budou potřebovat po příjezdu dítěte z porodnice. Je maximálně spokojen s dobou, kdy těhotenství naplánovali. Vztah mezi ním a partnerkou se posílil. *„To co ona vydržela a dokázala, by mě určitě položilo.“* Pavel se z práce více těší domů, než kdy dříve. Na otcovství zatím nepocítil žádné špatné stránky. *„Je to něco krásného, nová radost v životě. Každý si to asi musí zažít sám.“*

Rozhovor č. 10

Pan Petr, 31 let, se narodil jako starší bratr, je tedy ze čtyřčlenné rodiny. Pochází z města a jeho nejvyšší dokončené vzdělání je vysokoškolské.

Těhotenství plánovali již dříve, ale měli komplikace s otěhotněním. Nakonec jednoho dne Petra jeho manželka vzbudila brzy ráno a *„mávala mi před obličejem těhotenským testem.“* Byla prý příjemně rozrušená. Petr se v první chvíli cítil dezorientovaný, než se probral ze spánku. *„Asi jsem si to v první chvíli úplně neuvědomoval, ale jak jsem se postupně probíral, byl jsem šťastný, že se nám to konečně povedlo. Nejsem si úplně jistý, jestli proběhlo nějaké to filmové klišé, ale myslím si, že jsem jí dal obrovskou pusu.“* O těhotenství nemluvili, dokud jim ho nepotvrdila manželčina obvodní gynekoložka. Petr chtěl být po celou dobu porodu u partnerky, aby pro ni byl oporou a mohl tak co nejdříve vidět jeho právě narozenou dceru. Má jistou představu o tom, co ho po porodu čeká, *„ale čas ukáže, jak představa byla reálná.“* Měl mírné obavy z omezení své svobody, ale bral to jako další životní krok, bez kterého se nelze obejít. Několikrát přemýšlel nad tím, jak se změní jeho osobnost po porodu dcery, ale na žádné řešení nepřišel. Petr se velice těšil na to, až budou konečně rodina, až uvidí svou dceru vyrůstat, až řekne své první slovo,

až udělá první krůček. „*Je toho hodně, na co se těším, ale netěším se, až si přivede domů prvního nápadníka,*“ řekl se smíchem. Obává se své nové role, aby byl dobrý rodič a otec. Jak správně kombinovat styl výchovy, kdy být přísný a kdy naopak kamarádský. „*Nejvíce se ale bojím celkově o dceru, o nemoci, úrazy a podobně.*“ Svou roli těsně po porodu si představoval tak, že bude manželce nápomocen a postupně se bude zdokonalovat ve své roli otce. Nad tím, že by rodičovská dovolená byla na něm, nikdy neuvažoval, protože od začátku těhotenství byli s manželkou domluveni, že se o dceru bude starat ona.

Petr navštívil dva předporodní kurzy. Přítomnost na těchto kurzech považuje za přínosnou zkušenost. „*Dozvěděl jsem se mnoho užitečných informací za relativně krátký čas, než který bychom strávili na různých fórech na internetu.*“ Měl pocit, že se porodní asistentka věnovala spíše budoucím matkám a otce brala jen „*okrajově*“. I přesto Petrovi tento styl vyhovoval, protože by mu připadalo zvláštní, kdyby se věnovala spíše budoucím otcům. Z jeho pohledu se tedy nejedná o žádný deficit. „*Neúčastnil jsem se kurzu, abych si nechával dávat rady o otcovství. Zajímaly mě hlavně základní otázky týkající se doby těsně před porodem, během porodu a těsně po porodu.*“ Díky předporodnímu kurzu se cítil částečně připraven na porod, jelikož mu to pomohlo utříbit získané informace, které se mu hromadily již od raného těhotenství jeho ženy. Oba kurzy tedy splnily Petrova očekávání, a proto by na kurzech nic neměnil.

Tak jak si Petr přál, účastnil se porodu od samotného přijetí jeho manželky. V ten den bylo na porodním sále mnoho rodiček, proto nebyl dostatek času na to, aby se Petrovi a jeho manželce porodní asistentka věnovala tak intenzivně, jak si oba přáli. Porodní asistentka se věnovala zejména manželce, ale jemu vysvětlila všechny výkony a informovala o všem, co se právě mělo dít. „*Informovala mě i o tom, že mohu ženu doprovodit do sprchy, masírovat jí záda, otírat rty. Více pozornosti jsem ani nepotřeboval, vždyť rodila má žena a ne já.*“ První myšlenky směřovaly zejména k dceři a manželce, zda jsou obě v pořádku. U porodu se cítil nervózní, aby vše dobře dopadlo. „*Když jsem poprvé uviděl naši dceru, tak jsem vůbec nedokázal ovládat emoce a dokonce i slza ukápla. Musel jsem své manželce poděkovat za to, jaká je statečná.*“ Doma se zapojuje jak do péče o domácnost, tak do péče o dceru. Snaží se manželce

poskytnout čas na své koníčky a na odpočinek, protože si uvědomuje, jak náročná péče o novorozence je. Zda se naplnily jeho obavy, ještě nedokázal úplně posoudit, protože se týkaly spíše o ty dlouhodobější. *„Zatím svou roli otce zvládám, myslím si dobře. Tak doufám, že to tak bude i nadále a budu vhodný vzor otce pro svou dceru.“*

Doplňující informace, které chtěl získat, hledal zejména na internetu a dotazy na předporodním kurzu mu také pomohly spoustu věcí objasnit. Období těhotenství zhodnotil jako naprosto vhodné a nechtěl by nic měnit. Na svou partnerku se jeho pohled nezměnil, ale pouto, které mezi sebou měli, se ještě více posílilo. V zaměstnání žádné změny neshledal, snad jen to, že se trochu zvýšila jeho únava. Méně spánku ale nehodnotil jako nějaké negativum na rodičovství, protože to chápal jako součást této životní etapy. Jako velké pozitivum nejen otcovství, ale celkově jeho osobnosti, bere nový životní krok, který udělal s osobou tak blízkou, kterou je právě jeho manželka.

4.2 Shrnutí výsledků z analýzy rozhovorů

Pro shrnutí výsledků z analýzy jsme vytvořili tyto kategorie: identifikační údaje, reakce na těhotenství, představy o budoucím životě, role po porodu, přínos předporodního kurzu, způsob edukace porodní asistentkou, péče porodní asistentky u porodu, angažovanost otce v domácnosti a změny spojené s otcovstvím.

Tabulka 1 Identifikační údaje respondentů

Respondent	Věk	Počet sourozenců	Narozen v pořadí	Bydliště	Nejvyšší vzdělání
Bedřich (R1)	27	1	2.	město	SŠ s maturitou
Jan (R2)	30	0	1.	město	VŠ
Stanislav (R3)	29	1	2.	město	SŠ s maturitou
Kryštof (R4)	31	1	1.	vesnice	VŠ
Tomáš (R5)	24	3	1.	vesnice	VŠ
Karel (R6)	35	1	1.	vesnice	SŠ bez maturity
Martin (R7)	32	3	1.	město	SŠ s maturitou
Radek (R8)	32	1	1.	město	VŠ
Pavel (R9)	28	0	1.	vesnice	SŠ s maturitou
Petr (R10)	31	1	1.	město	VŠ

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 1 ukazuje *identifikační údaje* respondentů. Zabývali jsme se věkem, počtem sourozenců, místem bydliště a nejvyšším dosaženým vzděláním. Průměrný věk respondentů byl 30 let, z toho nejmladšímu respondentovi bylo 24 let a nejstaršímu 35 let. Osm respondentů má sourozence, z toho šest jsou staršími sourozenci a dva mladšími. Pět mužů dokončilo vysokou školu, 4 střední školu s maturitou a jeden střední školu bez maturity.

Reakce na těhotenství

V této kategorii jsme se dozvěděli, že z deseti dotazovaných pouze dva páry (R4, R6) neplánovaly početí potomka. Muži z těchto dvou párů byli překvapeni, když jim partnerky oznámily své těhotenství. Přesto ale byli rádi, že se stanou otci. Zbylých osm respondentů bylo velice šťastných, když jim partnerky sdělily, že jsou těhotné.

Osm respondentů se chtělo účastnit porodu z vlastního rozhodnutí. Jeden muž (R7) z osmi se přítomnosti u porodu bál, jelikož si nebyl jistý, zda zvládne pohled na svou rodící partnerku. Ale byl rozhodnutý, být jí na blízku. Pouze Karel (R6) se pro přítomnost u porodu rozhodl na přání jeho partnerky. A Tomáš (R5) se porodu účastnit nechtěl, ale přání jeho partnerky by toto rozhodnutí bylo schopno změnit.

Představy o budoucím životě

Zjistili jsme, že muži si byli vědomi jistého omezení svobody, ale většinou s tím počítali nebo je tyto obavy netížily. Na změnu své osobnosti nahlíželi spíše z pohledu, že se změní jejich priority. Například Bedřich (R1) očekával, že se stane zodpovědnějším a bude více vnímat potřeby jeho syna než své. Obavy se týkaly zejména z porodu, zdraví partnerky a dítěte, prvních dnů po příjezdu z porodnice, péče o dítě, nové role v jejich životě a intimního života s partnerkou. Nejvíce se budoucí otcové těšili na společné chvíle, procházky, výlety, až uvidí své dítě vyrůstat.

Role po porodu

Tato kategorie se týkala zejména tématu muž na rodičovské dovolené a jak si muži představují svou roli po porodu. Z dotazovaných jenom 4 muži (R1, R3, R4, R10) nad tímto tématem neuvažovali, z toho dva (R1, R3) jsou toho názoru, že živitelem rodiny by měl být muž. Další 3 respondenti (R6, R8, R9) by s rodičovskou dovolenou neměli problém. Hlavním kritériem by však byla výška příjmu jejich partnerky. Martin (R7) by si rád tuto „dovolenou“ vyzkoušel, ale je názoru, že muž by měl být živitelem rodiny. Tomáš (R5) by na rodičovskou dovolenou jít nechtěl, jelikož by si nedokázal

představit, kdyby rodinu živila žena. Jan (R2) nad tímto tématem přemýšlel hlouběji a pokud by byl na rodičovské dovolené on, tak až od 6 – 12 měsíce života jeho dítěte.

Svou roli po porodu si muži představují zejména jako oporu pro svou partnerku, starat se o jejich potomka, zajišťovat rodinu po finanční stránce, snažit se partnerce umožnit čas na seberealizaci. Někteří z dotazovaných (R1, R6, R9) byli rozhodnuti si zajistit dovolenou v zaměstnání, aby byli partnerce na blízku a mohli společně prožít první dny ve třech.

Přínos předporodního kurzu

Téměř všichni muži uváděli spokojenost s předporodními kurzy, ačkoliv se porodní asistentka věnovala spíše budoucím matkám než budoucím otcům. Někteří muži tuto skutečnost brali jako samozřejmost, ale pociťovali jisté deficity na přípravě na jejich novou roli. Deficit se týkal zejména nedostatečné přípravy na období šestinedělí. Zde mužům chyběl například nácvik správného chování dítěte, přebalování a koupání. Budoucí otcové dále pociťovali deficit v nedostatečném čase, který jim byl věnován. Čtyři respondenti (R1, R3, R4, R8) uvedli, že se cítí připraveni na porod díky předporodnímu kurzu. Ale některým z nich s přípravou pomohla i jejich partnerka, která jim objasnila některé informace. Na porod se necítili připraveni 4 muži (R2, R5, R7, R9), ale nedávali vinu předporodnímu kurzu. Někteří byli toho názoru, že je na porod nic nepřipraví, i když mají dostatek informací. Další 2 respondenti (R6, R10) si připadali připraveni částečně. Někteří muži shledali deficity, někteří ne, ale i tak se devět z deseti shodlo na tom, že kurz byl pro ně přínosný. Jeden muž (R7) uvedl, že by se bez předporodního kurzu obešel, ale líbilo se mu tam.

Způsob edukace porodní asistentkou

Bylo zjištěno, že nejčastější způsob vedení předporodních kurzů bylo vyprávění doplněné prezentací, puštění videa o porodu a poskytnutí informačních brožur. Některé kurzy byly vedeny také formou monologu s možností doptat se na nejasnosti a doplnění informací.

Péče porodní asistentky u porodu

Pouze jeden muž (R5) z deseti se neúčastnil porodu jeho dítěte, ale nakonec ho mrzelo, že nebyl přítomen. Většina mužů se shodla na tom, že se jim porodní asistentka věnovala, ale málo. Poradila, jak můžou partnerce při porodu pomáhat a podala jim základní informace o výkonech, které se ženě prováděly. Některým respondentům porodní asistentka nepodala ani tyto informace. Muži popisovali své pocity u porodu velice rozmanitě. Někteří cítili bezmocnost, připadali si u porodu navíc, zbytečně, jeden respondent uvedl dokonce „odstrčeně“. Tyto pocity popisovali zejména v souvislosti s utrpením jejich partnerky. Jakmile byl jejich potomek na světě, popisovali úlevu, pocit štěstí a obdiv partnerky. Dále se muži shodli na obavách, které je tížily po porodu. Byly to hlavně obavy týkající se manipulace s dítětem a o zdraví jejich partnerky s právě narozeným potomkem.

Angažovanost otce v domácnosti

Z 10 dotazovaných si 3 muži (R1, R6, R9) po porodu zařídili dovolenou, aby mohli své partnerce pomoci s péčí po příjezdu domu z porodnice. Všech deset respondentů se snaží pomáhat své partnerce, jak je to možné, aby jí poskytl čas na seberealizaci a odpočinek. Obavy, které muže tížily před porodem, se téměř u nikoho nenaplnily. Radek (R8) uvedl před porodem obavu z nedostatku času na partnerský vztah. Přiznal, že času na sebe s partnerkou měli opravdu málo, ale doufal, že se tato situace zlepší s narůstajícím věkem jeho dítěte. Jen Petr (R10) nedovedl své obavy zhodnotit, jelikož se týkaly delšího časového období.

Návrh na zkvalitnění kurzu

Zaměřili jsme se na otázku, kde muži získávali informace, které jim chyběly. Nejčastěji si je získávali od matek, partnerek, kolegů a známých. Častou odpovědí byl také internet, ale byly zjištěny i negativní názory na internet. Někteří si jsou vědomi toho, že se mohou na internetu dočíst nepravdivé informace. Pouze dva muži uvedli jako zdroj informací literaturu a jen jeden předporodní kurz. Nejčastější odpovědi

na návrh zkvalitnění kurzu byly zaměřeny na období těsně po porodu. Dále by si někteří představovali více času, který by byl věnován budoucím otcům.

Změny spojené s otcovstvím

Z výzkumu vyplynulo, že by muži neměnili dobu, kdy se stali otci. Každý považoval toto období za optimální i přesto, že některá těhotenství nebyla plánovaná. Posilnění vztahu s partnerkou uvedli 4 respondenti (R5, R7, R9, R10). Na svou partnerku se dívali s úctou, obdivem a respektem. Nikdo nepocítil zásadní změny v zaměstnání. Kryštof (R4) uvedl sníženou výkonnost v práci v souvislosti s únavou. Muži na otcovství pociťovali největší pozitivum novou roli ve svém životě, další životní krok a nový smysl života. Negativa nebyla nijak zvláště shledána, pouze jeden respondent (R5) uvedl jako negativum nedostatečný čas na seberealizaci. Dva respondenti (R3, R8) se shodli na tom, že svou roli budou moci posoudit, až jejich dítě bude starší.

5 Diskuse

Když se páru narodí dítě, může dojít k obrácení dosavadního života na ruby. A to se může stát i u chtěných či dokonce vymodlených dětí. Ženy se od přírody často vžívají do své nové role matky rychleji a snadněji než muži. K tomu, aby muž nezůstal na odstavné koleji do doby, kdy se o sebe dítě začne starat samo, je třeba ho začlenit do přípravy. Jestliže se má muž dostat snadněji do otcovské role, je zapotřebí se mu věnovat. Dodávat odvalu, nekritizovat, radit a pomáhat mu. Cenné rady ohledně těhotenství, porodu a šestinedělí jsou v současné době poskytovány formou předporodních kurzů. Není tedy nic zvláštního na tom, že se těchto kurzů účastní i budoucí otcové. Dle našeho názoru je třeba připravit muže na tato období a hlavně na jejich novou roli.

V naší práci jsme se zaměřili na účelnost předporodních kurzů z pohledu budoucích otců. Také nás zajímal způsob, kterým porodní asistentka předávala mužům informace, co považují muži jako deficit na předporodních kurzech. Nesměli jsme opomenout oblast, která se týkala obav spojených s otcovstvím. Někteří muži si se svou novou rolí nevědí rady, a aby byli schopni uspokojovat potřeby jejich dítěte a zároveň pomáhat své ženě, doplňují si informace různými způsoby. Proto nás také zajímalo, zda si své informace muži získávají i od porodních asistentek.

Na začátku daného rozhovoru byl mužům vysvětlen účel provádění výzkumného šetření. Po objasnění základních informací o tématu bakalářské práce byly od respondentů získány souhlasy s provedením výzkumného šetření, zveřejnění odpovědí a některých identifikačních údajů. Rozhovory s muži byly uskutečněny vždy mimo zdravotnické zařízení a mimo místa konaných předporodních kurzů. Muselo to být klidné prostředí, kde se dalo zachovat soukromí pro rozhovor. Bylo třeba, aby bylo splněné kritérium přítomnost na předporodním kurzu.

Rozhovory před porodem byly zaměřené na získání identifikačních údajů, zjištění obav, které muže trápily již před porodem, jak si představovali svou roli po porodu. Záměrem však bylo hodnocení předporodních kurzů a zjišťování informací o jejich vedení. Po porodu nás zajímala zejména témata ohledně péče porodní asistentky

u porodu, angažování v domácím prostředí a zpětné hodnocení obav a očekávání, které muže trápily před porodem. Role otců a význam jejich přítomnosti a angažovanosti v těhotenství, při porodu a v péči o dítě se mění. Stejně tak je možné přijít na různé názory, které se tohoto tématu týkají.

Jak jsme se již v práci zmínili, výzkumný soubor tvořilo 10 mužů. Tito respondenti byli ve věku od 24 let do 35 let. Průměrný věk byl 30 let. Pět mužů mělo nejvyšší dokončené vzdělání vysokoškolské, čtyři střední školu s maturitou a jeden střední školu bez maturity.

Prvním cílem bylo zjistit, jakým způsobem podávala porodní asistentka informace budoucím otcům a co cítí jako deficit na přípravě od porodní asistentky. Jak uvádí Ratislavová (2008), společnost klade na porodní asistentky vysoké nároky. Jedná se zejména o odborné znalosti. Přesně o těchto znalostech porodní asistentka edukuje své klientky s jejich partnery. Porodní asistentka by měla být také schopna psychologicky a psychoterapeuticky přistupovat ke svým klientům. Jelikož se přítomnost otce u porodu stala trendem současnosti, musí porodní asistentka přistupovat tímto stylem i k partnerům rodiček. Dorazilová (2010) zdůrazňuje důležitou roli porodní asistentky v rámci poskytování konzultací a vzdělávání nejen žen, ale i mužů. Nás zajímalo, jak se porodní asistentka věnuje mužům v praxi. Bylo zjištěno, že na předporodních kurzech byly informace podávány nejčastěji formou přednášky, která byla doplněna puštěním videa, které bylo nejčastěji o porodu. Některé porodní asistentky poskytovaly párům informační brožury. Ačkoliv některé kurzy byly vedeny převážně formou monologu, byly hodnoceny pozitivně. Muži také uváděli nedostatečný čas, který jim byl věnován, ale na druhou stranu měli argumenty takové, že předporodní kurz je spíše pro ženy. Dle našeho názoru by se muži neměli takto sami přefazovat na druhou kolej. Zaslouhují si náležitou přípravu stejně jako budoucí matky. Ze získaných výsledků jsme zjistili, že většina mužů pociťovala nedostatečnou pozornost ze strany porodní asistentky v přípravě na otcovství. Někteří respondenti si u porodu připadali zbyteční a báli se, zda nepřekáží. Na druhou stranu byli respondenti, kteří uváděli i pozitivní hodnocení přístupu porodní asistentky. Ta jim poradila techniky zmírňující bolest jejich partnerky, možnost doprovázení partnerky do sprchy, otírání rtů a jiné.

Jestliže se zaměříme na druhou část stanoveného cíle, zajímají nás deficity, které muži shledali na předporodním kurzu. Ženy se nejčastěji chtějí dozvědět informace o aktivitách určených pro těhotné, přítomnosti otce u porodu a péče o novorozence. Nás ale zajímalo, jaké informace muži považují za důležité. Předporodní kurzy mohou mužům objasnit otázku, zda se účastnit porodu či nikoliv, pokud váhají a nejsou si jisti žádnou variantou. Největší deficit, který muži pocítovali, se týkal období šestinedělí. Chyběl jim nácvik některých dovedností. Dalším deficitem byl zjištěn nedostatečný čas věnovaný budoucím otcům. Z vlastní zkušenosti můžeme říci, že mnoho předporodních kurzů a hodin, které jsou věnovány budoucím otcům, nejsou mužům věnovány celé. Mnohokrát jsme se setkali s kurzy, které byly určeny budoucím otcům a byly proloženy napůl s informacemi o období šestinedělí. Informace o šestinedělí byly ovšem cílené opět budoucím matkám. Následně byly zjištěny také deficity týkající se první pomoci novorozence. Téměř polovina respondentů neuváděla žádné deficity na přípravě. Šindelářová (2005) se ve svém článku zmiňuje o psychické přípravě ženy. Tato příprava by měla navodit pozitivní postavení k porodu a odstranění vnímání negativních emocí. Příprava po psychické stránce je velice důležitá i pro muže. Dle našeho názoru je třeba budoucí otce připravit na změny nálad jejich partnerky, které je čekají u porodu a v šestinedělí. Bohužel toto téma je na předporodních kurzech vynechané. Myslíme si, že je velice důležité jim tyto informace předat, aby se dokázali vžít do role jejich partnerky a tím pochopili tyto změny. Měli jsme již několikrát možnost setkat se s negativně vnímanou přítomností otce u porodu. Příčinou byla zejména nepřipravenost otců na porod. Neznalost této situace je přiváděla k negativním emocím, které se přenášely na rodičku a posléze i na zdravotnický personál. Proto jsme stejného názoru jako Richter a Schäfer (2007), kteří uvádí, jestliže je muž řádně připravený a má dostatek informací, může své partnerce dodat odvahu, jistotu i bezpečí, což bývá výsledek kladného hodnocení partnera u porodu. Plantin a Olukoya (2011) uvádí, že negativní následky nedostatečné informovanosti se projeví na špatném začlenění do hlubšího otcovství.

První výzkumná otázka zněla: *Jaké techniky užívala porodní asistentka k informování budoucích otců a co otcové pocítují jako deficit na přípravě od porodní*

asistentky? Z našeho výzkumu jsme zjistili, že porodní asistentky věnují více pozornosti ženám než mužům i přesto, že je hodina zaměřená právě na budoucí otce. Stejný výsledek uvádí ve své studii i Fagerskiöld (2008).

Jako druhý cíl jsme si stanovili, zjistit, z čeho měli budoucí otcové největší obavy, kde hledali informace, rady a pomoc. Fägerskiöldt (2008) ve svém výzkumu zjistila, že změna životů otců se týkala zejména svobody, jelikož nastala zodpovědnost za dítě, ale i přesto měli pozitivní pocity. V našem výzkumu bylo zjištěno, že muži si byli vědomi jistého omezení svobody, ale tyto obavy je příliš netížily nebo s nimi předem počítali. Dále se muži obávali, zda budou zvládat účast u porodu, svou novou roli otce. Obávali se také zejména o zdraví svého dítěte a partnerky. Další častou odpovědí byly první dny po příjezdu partnerky s dítětem domu, péče o dítě a byl zde také uvedený intimní život s partnerkou. Dříve byli muži považováni za živitele rodiny, nyní se však od nich očekává angažovanost v péči o dítě. Dle našeho výzkumu můžeme posoudit, že muži jsou aktivní ve své nové roli a snaží se svým partnerkám být oporou a pomáhat jim. Po porodu muži hodnotili, zda se jejich obavy naplnily či nikoliv. Bylo zjištěno, že obavy, které tížily respondenty, se téměř u nikoho nenaplnily. Jeden respondent nedokázal v době výzkumu tuto otázku zodpovědět, jelikož se jeho obavy týkaly delšího časového období.

V druhém cíli nás také zajímalo, jakým způsobem si muži získávají informace, které jim scházejí. Plantin a Olukoya (2011) uvádí, že se muži cítí vynechání, a to z toho důvodu, že většina informací je směřována spíše matkám. Také uvádí, že hlavním zdrojem informací, rad a podpory je bohužel právě internet. Z našeho výzkumného šetření jsme zjistili, že nejčastěji si muži informace získávali od matek, partnerek, kolegů a přátel, kteří již mají děti. Další velice častou odpovědí byl internet. Tento zdroj informací respondenti vnímali i negativně. Byli si vědomi, že se na internetu mohou dočíst mylné informace. Pouze dva muži uvedli předporodní kurz a literaturu jako zdroj informací. Domníváme se, že by muži i jejich partnerky měli získávat informace zejména od odborníků a ne z internetu. Jak je již výše zmíněné, na internetu se mohou vyskytovat zkreslené a neobjektivní informace. Možnost obrátit se v současné době na odborníky není obtížná záležitost. Páry se s nimi mohou setkat

v ordinacích gynekologů, v nemocnicích nebo na předporodních kurzech. Porodní asistentky, které vedou předporodní kurzy, by se mohly zaměřit i na poradenství ohledně přípravy na rodičovství. Pomohlo by to vyřešit tuto problematiku. Také si myslíme, že by mnoho klientů tuto službu uvítalo, jelikož by to byla záležitost zcela soukromá a méně časově náročná, než vyhledávání informací na internetu nebo ve velice obsáhlých literaturách.

Druhá výzkumná otázka zněla: *Z čeho měli budoucí otcové největší obavy a jakými způsoby hledali informace, rady a pomoc?* Riya a Shyne (2012) ve své studii popisují očekávání dítěte z pohledu otců. Uvádí zde obavu otců o zdraví svého nenarozeného dítěte. Můžeme tedy říci, že se odpovědi z našeho výzkumného šetření shodují. Zodpovědnost a vytvoření vlastní významnosti si potřebuje získat každý nastávající otec. To ovšem může vyvolat obavu z jejich nové role. Jak jsme z našeho výzkumu zjistili, právě nová životní role u mužů vyvolává jisté obavy.

Třetím cílem bylo zjistit, zda byla účast na předporodním kurzu účelná. V dnešní době by se kvalitní předporodní kurz neměl obejít bez přednášky věnované budoucím otcům. Jak jsme z našeho výzkumu zjistili, někteří muži shledali na předporodních kurzech jisté deficity. I přes tyto nedostatky se čtyři respondenti cítili na porod připraveni právě díky předporodnímu kurzu. Některým z nich jim pomohly vysvětlit některé doplňující informace jejich partnerky. Další čtyři respondenti se na porod připraveni necítili. Nedávali to však za vinu předporodnímu kurzu. Poslední dva respondenti uvedli, že se na porod cítí připraveni pouze částečně. Převážná většina respondentů se shodli na hodnocení předporodního kurzu jako na přínosném. Pouze jeden respondent by se prý bez předporodního kurzu obešel, ale i tak se mu přednáška líbila. Když muži zpětně hodnotili tuto otázku poté, co měli již své dítě doma, uváděli, že by si představovali více času, který by měl být věnován mužům, jako budoucím otcům. Aby se kurzy staly ještě kvalitnějšími, měly by se zaměřit, podle našich respondentů na rané období po porodu. Dle našeho názoru by se předporodních kurzů měli účastnit všichni muži, kteří čekají prvorozeného potomka. Pomohlo by je to připravit na konec těhotenství, kdy je dobré vědět, co se v těchto dnech odehrává, jak probíhají takzvané „poslůčci“, kdy jet do porodnice, co si s sebou mají muži do

porodnice přivést, kam jít, kde se hlásit. Poté by byli připraveni na porod, i když by to některým mužům tak nepřipadalo. Věděli by, co se u porodu děje a standardní věci by je nepřekvapovaly. Ale hlavně by věděli předem, kdy mohou očekávat příjezd partnerky s dítětem z porodnice a jak se zapojovat v péči o jejich novorozené dítě.

Znění poslední výzkumné otázky: *„Byla pro otce účast na předporodním kurzu účelná? Z odpovědí respondentů vyplynulo, že jim na předporodním kurzu chyběla témata věnovaná šestinedělí, i přesto považovali předporodní kurz za účelný. Z našich zkušeností by se hodilo kurzy více zaměřit na otce a ne jen na ženy. Muži si často nedokážou představit své místo v nové rodině a to u nich vyvolává obavy.*

V praxi by se měla více podporovat účast otců na předporodních kurzech a u porodu. Pomohlo by to mužům vytvořit představy o průběhu konce těhotenství, porodu a šestinedělí. Zejména by tato příprava měla muže seznámit se změnami, které nastanou u ženy u porodu a v období šestinedělí. Muži by se cítili více připraveni na změny psychické i fyzické, které jsou součástí tohoto nového období u jejich partnerky.

6 Závěr

Na základě nastudované literatury, jsme si ujasnili problematiku účasti otce v těhotenství a u porodu, připravenost otců na novou životní roli. Cílem bakalářské práce bylo zkoumání obav, které otce tížily již před porodem a kvalitu předporodních kurzů očima budoucích otců. S touto studií se předpokládalo, že výsledky výzkumného šetření pomohou objasnit pocity mužů, kterým se má narodit první potomek.

Ve studii se zjistilo, že nejčastější způsob edukace mužů ze strany porodních asistentek na předporodních kurzech je přednáška pomocí prezentace, doplněná videem. Některé kurzy byly vedeny formou monologu, kde byl poskytnutý čas na dotazy. Respondenti byli většinou spokojeni s formou, jakou porodní asistentka použila k edukaci. Dále bylo zjištěno, že se porodní asistentka věnuje mužům u porodu spíše okrajově. Sděluje pouze nejdůležitější informace, které se týkají postupů při porodu. Některým respondentům porodní asistentka poradila i s péčí o jejich partnerku. V závěru byli muži spokojeni s přístupem porodní asistentky i u porodu, uvědomovali si zejména roli své partnerky, která v danou chvíli byla na prvním místě, a proto informace byly směřované spíše jí.

V analýze byly zjištěny obavy, které muže tížily již před porodem. Obávali se své nové role, která jim nějakým způsobem změní život. S omezením svobody si příliš starosti nedělali, jelikož s tímto „omezením“ počítali většinou předem. Účast u porodu a zdraví jejich partnerky a dítěte byla další častá obava, kterou muži uváděli. Muži se také báli raného šestinedělí po příjezdu jejich partnerky a dítěte z porodnice, aby zvládli dostatečně kvalitně pečovat o jejich potomka.

Někteří respondenti pocítili jisté deficity v přípravě na jejich novou roli. Na předporodním kurzu postrádali některé informace, které se týkaly šestinedělí a nedostatečného času, který jim byl věnován. I přesto, že většina mužů uváděla spokojenost s předporodními kurzy, měla by se tato stránka edukace zkvalitnit. Když muži projeví obavy, které je tíží, měly by být probrány detailněji a lépe vysvětleny. To by pomohlo zmírnit strach jak z přítomnosti u porodu, tak z prvních dní doma společně s jejich potomkem. Mohlo by to také zlepšit adaptaci na novou životní roli.

Na základě výzkumných otázek se nám podařilo zjistit potřebné informace ke splnění stanovených cílů. Příprava na novou životní roli je velice obtížná, proto by se této stránce mělo více věnovat a poskytovat poradenství. Jak již jsme z odborné literatury zjistili, role rodičů v rodině se postupem času změnila, proto není možné pokládat výsledky našeho výzkumu za konečné.

7 Seznam použitých zdrojů

AUGUSTYN, J. 2004. *Být otcem*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 235 s. ISBN 80-719-2581-0.

BADINTEROVÁ, E. 2005. *XY: o mužské identitě*. 1. vyd. Praha: Paseka, 266 s. ISBN 80-718-5727-0.

BAUER, G. 2013. *Podoby otcovství a proměny otcovské role*. Olomouc, Diplomová práce. Univerzita Palackého.

BÖHMOVÁ, M., STACKEOVÁ, D. 2010. Psychologické aspekty přítomnosti otců u porodu. *PsychoSom*. roč. 8, č. 4, s. 253-278. ISSN 1214-6102.

BIDDULPH, S. 2007. *Mužství: jak zvládat všechny mužské role*. 1. vyd. Praha: Portál, 199 s. ISBN 978-807-3672-096.

CICHÁ, M., FLEIŠMANOVÁ, Š. 2007. Těhotenství a porod – vybrané zvyklosti a rituály. *Florence*. roč. 3, č. 1, s. 20–22. ISSN 1801-464X.

ČEPICKÝ, P., ČERNÁ, M. 2006. *Jak odpovídat na otázky o těhotenství, porodu a péči o novorozence: příručka pro gynekology-porodníky*. Praha: Levret, 99 s. ISBN 80-903-1839-8.

DORAZILOVÁ, R. 2010. *Mezinárodní definice porodní asistentky*. [online]. [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: http://www.ckpa.cz/source/file/dokumenty/ckpa_008.pdf.

ELIAŠOVÁ, A. 2008. *Pôrodná asistencja I: fyziológia*. 1. vyd. Martin: Osveta, 103 s. ISBN 978-80-8063-261-8.

FÄGERSKIÖLD, A. 2008. A change in life as experienced by first-time father. *Scand J Caring Sci* 22: 64–71.

FEDOR-FREYBERGH, P. G. 2013. *Prenatálne dieťa: Psychosomatické charakteristiky prenatálneho a perinatálneho obdobia ako prostredia dieťaťa*. 1. vyd. Trenčín: Vydavateľstvo F, Pro mente sana s.r.o., 2013. ISBN 978-80-88952-74.

HARRINGTON, B. 2011. *The new dad: Caring, Committed and Conflicted*. [online]. Boston: College Center for Work & Family. [cit. 2014-11-19]. Dostupné z: <http://www.bc.edu/content/dam/files/centers/cwf/pdf/FH-Study-Web-2.pdf>.

HOLANCOVÁ, M. 2005. Předporodní příprava. *Porodní asistence*. roč. 1, č. 1, s. 17-19. ISSN 1801-5808.

CHMEL, R. 2004. *Průvodce těhotenstvím*. 1. vyd. Praha: Grada, 140 s. ISBN 80-247-0962-7.

KAMENÍKOVÁ, M. 2005. Vedení fyziologického porodu porodní asistentkou. *Moderní babičtví*. [online]. č. 7. [cit. 2014-11-13]. Dostupné z: <http://www.levret.cz/publikace/casopisy/mb/2005-7/?pdf=79>.

LABUSOVÁ, E. 2004. *Otcové u porodu – přínos i riziko*. [online]. [cit. 2014-11.12]. Dostupné z: http://www.evalabusova.cz/preklady/otcove_u_porodu.php.

MAŘÍKOVÁ, P. 2014. *Vyberte si správný předporodní kurz*. [online]. [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: <http://www.babyweb.cz/vyberte-si-spravny-predporodni-kurz>.

MIKULANDOVÁ, M. 2004. *Těhotenství a porod: průvodce české ženy od početí do šestinedělí*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 162 s. ISBN 80-251-0205-X.

ODENT, M. 2004. Otcové u porodu – přínos i riziko. *Aperio*, roč. 3, č. 1, s. 6–7. ISSN 1214-7389.

PAŘÍZEK, A. 2006. *Kniha o těhotenství a porodu: první český interaktivní průvodce těhotenstvím, porodem a šestinedělím*. 2. vyd. Praha: Galén, 414 s. ISBN 80-7262-411-3.

PLANTIN, L., OLUKOYA, AA., & NY, P. 2011. Positive Health Outcomes of Fathers' Involvement in Pregnancy and Childbirth Paternal Support: A Scope Study Literature Review. *Fathering*, 9(1), 87-102. ISSN 1537-6680.

PROCHÁZKOVÁ, M., MYŠÁKOVÁ, H. 2006. Předporodní příprava – Předpoklad dobré spolupráce s rodičkou. *Moderní babičtví*. [online]. č. 9. [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://www.levret.cz/publikace/casopisy/mb/2006-9/?pdf=66>.

RATISLAVOVÁ, K. 2008. *Aplikovaná psychologie porodnictví*. 1. vyd. Praha: Reklamní atelier Area, 106 s. ISBN 978-80-254-2186-4.

RICHTER, R., SCHÄFER, E. 2007. *Kniha pro tatínky: vše, co potřebujete vědět o těhotenství, porodu a prvním roce života ve třech*. 1. vyd. Praha: Grada, 173 s. ISBN 978-802-4720-838.

RIYA J., SHYNEE P. 2012. A qualitative study on the lived experiences of expectant fathers in mangalore. *Nitte University Journal of Health Science*, Vol. 2(3), 85-89. ISSN 2249-7110.

ROZTOČIL, A a kol. 2008. *Moderní porodnictví*. 1. vyd. Praha: Grada, 408 s. ISBN 978-80-247-1941-2.

SEDLÁČEK, L. PLESKOVÁ, K. 2008. *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí, 60 s. ISBN 978-80-903228-9-9.

SLEZÁKOVÁ, L. a kol. 2011. *Ošetrovatelství v gynekologii a porodnictví*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 272 s. ISBN 978-80-247-3373-9.

SIMKINOVÁ, P. 2000. *Partner u porodu*. 1. vyd. Praha: Argo, 245 s. ISBN 80-7203-308-5.

ŠINDELÁŘOVÁ, A. 2005. Předporodní příprava. *Moderní babičtví*. [online]. č. 7. [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: <http://www.levret.cz/publikace/casopisy/mb/2005-7/?pdf=83>.

THOMAS, JE., BONE 'R, AK. a I. HILDINGSSON. 2011. Fathering in the first few months. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. [online]. No. 25, pp. 499 - 509. [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1471-6712.2010.00856.x/full>.

TRČA, S. 2004. *Partner v těhotenství a při porodu*. 1. vyd. Praha: Grada, 108 s. ISBN 80-247-0869-8.

UNIPA. 2010. *Kdo je porodní asistentka?* [online]. [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: http://www.unipa.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=63.

VRÁNOVÁ, V. *Historie babičtví a současnost porodní asistentce*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. 203 s. ISBN 978-80-244-1764-6.

Přílohy

Příloha 1 Seznam okruhů otázek pro rozhovory s „*prvotci*“

Příloha 1 Seznam okruhů otázek pro rozhovory s „prvotci“

Před porodem

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

Kolik Vám je let? Z jak velké rodiny pocházíte? Kolik máte sourozenců? Pokud máte sourozence, kolikátý jste se narodil? Pocházíte z města či vesnice? Jaké je Vaše nejvyšší vzdělání?

2. RAKCE NA TĚHOTENSTVÍ

Plánovali jste s partnerkou toto těhotenství? Když Vám partnerka oznámila, že budete otec, jaká byla Vaše reakce? Budete se chtít účastnit porodu?

3. PŘEDSTAVY O BUDOUCÍM ŽIVOTĚ

Máte představu o tom, co Vás čeká s příchodem Vašeho prvorozeného potomka? Máte obavy z omezení svobody? Myslíte si, že příchod potomka změní Vaši osobnost? Na co se těšíte a čeho se naopak bojíte nebo si nejste jistý?

4. ROLE PO PORODU

Uvažoval jste někdy nad tématem „*muž na rodičovské dovolené*“? Jaký na to máte názor? Jak si představujete Vaši roli po porodu?

5. PŘÍNOSY PŘEDPORODNÍHO KURZU

Jelikož jste se účastnil předporodního kurzu, jak byste ho hodnotil? Byl pro Vás přínosný? Co považujete jako deficit na předporodním kurzu? Cítíte se díky předporodnímu kurzu připravený na porod a období po něm či nikoliv?

6. ZPŮSOB EDUKACE PORODNÍ ASISTENTKOU

Jakým způsobem Vám porodní asistentka předávala informace a jak se Vám věnovala?

Po porodu

1. PÉČE PORODNÍ ASISTENTKY U PORODU

Byl jste přítomen u porodu? Pokud ano, věnoval se Vám někdo? Poskytla Vám porodní asistentka dostatek informací? Jak jste se cítil u porodu? Co Vás napadlo jako první, když se Vám miminko narodilo? Bylo něco, čeho jste se bál těsně po porodu?

2. ANGAŽOVANOST OTCE V DOMÁCNOSTI

Zapojujete se nějakým způsobem do péče o vaše miminko? Zapojujete se také v péči o domácnost? Před porodem jste měl jisté obavy a očekávání. Naplnily se, nebo co bylo jinak?

3. NÁVRH NA ZKVALITNĚNÍ KURZU

Když znovu zhodnotíte informace z předporodního kurzu a realitu, cítil jste se na toto důležité období připraven? Jestliže jste chtěl získat více informací (o těhotenství, porodu, otcovství, miminku atd.) nebo si nebyl s něčím jistý, kde jste hledal rady a informace? Napadá Vás nějaký návrh či nápad, jak by se měly předporodní kurzy změnit, vylepšit anebo na co by se měly více zaměřit?

4. ZMĚNY SPOJENÉ S OTCOVSTVÍM

Přišlo těhotenství ve správný čas ve Vašem životě? Změnil se nějakým způsobem pohled na vaši partnerku? Pociťujete nějaké změny v zaměstnání? Co považujete za pozitiva či negativa otcovství?

Zdroj: vlastní návrh